

The Department of Pedagogy,
Faculty of Humanities and
Social Sciences,
University of Zagreb

ENNEA
International
Professional Learning
Community in
Education

KNJIGA KONFERENCIJE

CONFERENCE BOOK

Profesionalno učenje za razvoj reflektivne i
emancipacijske prakse

**Professional Learning for the Development of
Reflective and Emancipatory Practices**

Knjiga konferencije
Profesionalno učenje za razvoj refleksivne i emancipacijske prakse

Urednica: Edita Slunjski

Conference book
Professional Learning for the Development of Reflective and Emancipatory Practices

Editor: Edita Slunjski

**Predsjednica Organizacijskog i
Programskog odbora:**

Prof. dr. sc. Edita Slunjski

Organizacijski i Programski odbor:

Prof. dr. sc. Ante Kolak
Prof. dr. sc. Dženeta Camović
Prof. dr. sc. Jasmina Bećirović Karabegović
Prof. dr. sc. Saša Milić
Prof. dr. sc. Anela Hasanagić
Izv. prof. dr. sc. Barbara Kušević
Doc. dr. sc. Edina Nikšić Rebihić
Doc. dr. sc. Jovana Marojević
Doc. dr. sc. Ida Somolanji Tokić
Mara Sesar, prof.

Datum održavanja konferencije:

7.-8. veljače 2025. godine

Mjesto održavanja konferencije:

Zagreb i *online*

Organizatori konferencije:

Odsjek za pedagogiju Filozofskog
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
I. Lučića 3, Zagreb

Međunarodna profesionalna zajednica učenja
u području obrazovanja ENNEA,
Trg Kratka 2, 42 000 Varaždin

Nakladnici

ELEMENT d.o.o., Zagreb
ENNEA d.o.o., Varaždin, 2025.

Grafička urednica

Lejla Bužinkić

Tisak

veljača 2025.
ELEMENT d.o.o., Zagreb

1. izdanje
Zagreb, 2025.

Intelektualno je vlasništvo, poput svakog drugog
vlasništva, neotuđivo, zakonom zaštićeno i mora se
poštovati. Nijedan dio ove knjige ne smije se preslikavati
niti umnažati na bilo koji način, bez pisanog dopuštenja
nakladnika.

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem xxxxxxxx.

ISBN 978-953-250-264-0

Odsjek za Pedagogiju,
Filozofski Fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

ENNEA
Međunarodna
profesionalna
zajednica učenja u
području obrazovanja

Međunarodna interdisciplinarna znanstveno-stručna konferencija

PROFESIONALNO UČENJE ZA RAZVOJ REFLEKSIVNE I EMANCIPACIJSKE PRAKSE

Odsjek za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

i

Međunarodna profesionalna zajednica učenja u području obrazovanja

ENNEA

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zagreb, 7. i 8. veljače 2025. godine

The Department of Pedagogy,
Faculty of Humanities and
Social Sciences,
University of Zagreb

ENNEA
International
Professional Learning
Community in
Education

International interdisciplinary scientific and professional conference

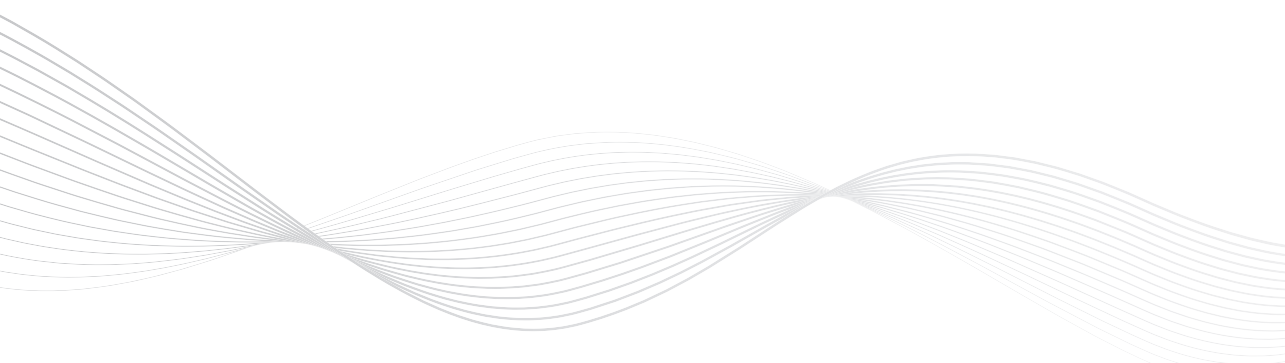
PROFESSIONAL LEARNING FOR THE DEVELOPMENT OF REFLECTIVE AND EMANCIPATORY PRACTICES

**Department of Pedagogy, Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Zagreb and**

ENNEA – International Professional Learning Community in Education

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

Zagreb, February 7–8, 2025

Sadržaj / Contents

1. dio – Plenarna predavanja / Introductory keynote session.....	1
2. dio – Rad po skupinama / Work in groups.....	5
3. dio – Predstavljanje knjiga	6
Sažeci izlaganja / Abstracts.....	11
Nataša Barišić, Rozana Petani	
Pedagog i refleksivna praksa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	11
Pedagogue and reflective practice in early childhood and preschool education institutions.....	12
Tijana Borovac, Ida Somolanji Tokić	
Preispitivanje osobne pedagoške paradigme iz perspektive sveučilišnog nastavnika	14
Re-examining the Personal Pedagogical Paradigm from the Perspective of a University Teacher	15
Dženeta Camović, Jasmina Bećirović-Karabegović	
Profesionalno usavršavanje u vrtiću kao Reggio inspiracija – iskustvo koje se razvijalo u Bosni i Hercegovini	17
Professional Development in Kindergarten as Reggio Inspiration – An Experience Developed in Bosnia and Herzegovina	19
Vera Večanski, Nevena Buđevac	
Vizualni aspekt procesnih panoa kao poticaj za refleksivnu praksu u vrtiću	21
The Visual Aspect of Process Panels as a Stimulus for Reflective Practice in Preschool	22
Lidija Vujičić, Akvilina Čamber Tambolaš	
Praktične kompetencije za budućnost u inicijalnom obrazovanju odgajatelja: inovacijski iskoraci	24
Practical Competencies for the Future in Initial Teacher Education: Innovative Steps Forward	25

Jasminka Barić, Marija Bistrić, Nataša Skoblar, Lucijana Begonja, Katarina Kršlović, Anđela Šango	
Razvoj participativne odgojno-obrazovne prakse u Dječjem vrtiću Sabunić kroz profesionalno učenje	27
Development of Participatory Educational Practice in Kindergarten Sabunić through Professional Learning	29
Nikolina C. Ljubičić, Zrinka Matulić, Sara Peroš, Sara Šintić	
O snaživanje autonomije i emancipacije djece u odgojno-obrazovnom procesu	31
Strengthening the Autonomy and Emancipation of Children in the Educational Process	32
Dijana Guštin, Blaženka Smolković, Dijana Guštin, Blaženka Smolković	
Kreativni dijalog djece i odgajatelja	34
Creative dialogue between children and educators	35
Nina Horvat, Klaudija Martić	
Refleksivna praksa - uporište profesionalnog razvoja odgajatelja	37
Reflective Practice - The Foundation of Educators' Professional Development	38
Mateja Ivanković, Branka Ožura	
Mentoriranje kao pedagoški odnos. Dva pogleda, jedan cilj – perspektiva mentora i pripravnika na izazove pripravnništva	39
Mentoring as a Pedagogical Relationship. Two perspectives, one goal – the mentor's and intern's views on the challenges of the internship	41
Sandra Jovičić	
Profesionalno učenje na ESEP platformi za razvoj refleksivne i emancipacijske prakse odgojno-obrazovnih djelatnika	43
Professional learning on the ESEP for developing educators' reflective and emancipatory practices	44
Željka Kovačević, Terezija Zakarić	
O snaživanje autonomije i emancipacije djece u odgojno-obrazovnom procesu	46
Empowering autonomy and emancipation of children in the educational process	47
Larisa Makovac	
Razvijanje refleksivnih kapaciteta ustanove - naše putovanje ka refleksivnoj praksi ...	49
Developing the reflective capacities of the institution - our journey towards reflective practice	50
Tonka Novak	
O snaživanje profesionalne autonomije i emancipacije odgojno-obrazovnih djelatnika	52
Empowerment of professional autonomy and emancipation of educational workers	53

Irena Oltran, Ivana Papić, Jadranka Dević, Tea Škibola

**Priprema za budućnost, izazove modernog društva i svijet tehnologije
osnaživanjem autonomije i emnicipacije djece u vrtiću** 55

**Preparing for the Future: Addressing the Challenges of Modern Society and the
World of Technology by Empowering Children's Autonomy and Emancipation in
Preschool** 56

Irena Oltran, Gorana Žuvela

Razvoj refleksivnih kompetencija u dječjem vrtiću "Morska vila" Nin 58

Development of reflexive competences in kindergarten "Morska vila", Nin 59

Suzana Parenčan Munda, Ana Mandić

**Vrijednosti odgajatelja i odgojni potencijal aktivnosti djece kao središnje točke
profesionalnog razvoja odgajatelja** 61

**Preschool educator's values and the educational potential of children's activities as
a focal point of professional development** 62

Mirela Peić

Zašto refleksije s djecom? 64

The purpose of reflection with children 65

Ana Perić,

**Doprinos pedagoškog dokumentiranja emancipaciji i autonomiji djece i
odgajatelja** 67

**The contribution of pedagogical documentation to the emancipation and
autonomy of children and educators** 68

Maja Proštenik Vujičić, Aleksandra Vuk

**Profesionalna autonomija odgojitelja u drugačijem pristupu odgojno-obrazovnom
procesu i primjeni digitalnih tehnologija** 69

**Professional Autonomy of Educators in a Different Approach to the
Educational Process and the Application of Digital Technologies** 70

Marijeta Ranogajec Kukulj, Bernardica Horvat Petravić

Modeli dječje autonomije u vrtiću i školi 71

Models of Children's Autonomy in Kindergarten and School 72

Vida Risek, Viktorija Artić

Važnost čitanja i igre u razvoju jezičnih kompetencija djece 73

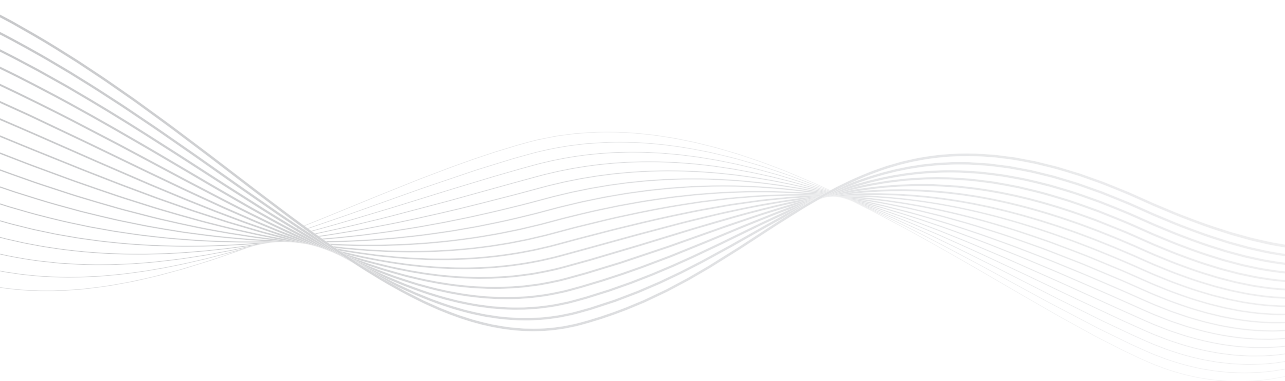
**The Importance of Reading and Play in Developing Children's Language
Competencies** 74

Jelena Rnjak

**Odgajatelj kao kreator kvalitetne odgojno-obrazovne prakse: implementacija
međunarodnog programa RESCUR za razvoj otpornosti kod djece** 75

Educator as a Creator of High-Quality Educational Practice: Implementation of the

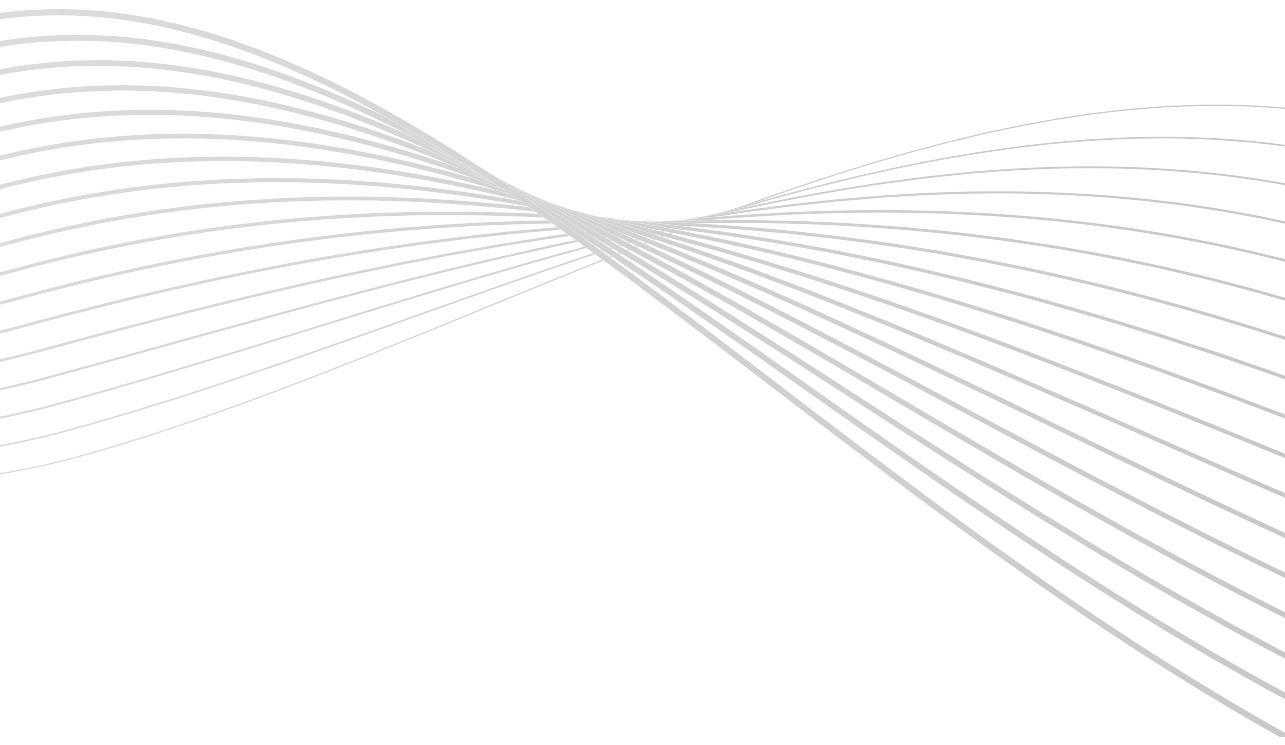
International RESCUR Program for Developing Resilience in Children	76
Sanja Sharairi	
Mogućnosti profesionalnog razvoja i upravljanja osobnom odgojno-obrazovnom praksom odgojitelja	78
Possibilities of professional development and management of personal educational practice	79
Lana Stojčević, Ana Nikl	
Osnaživanje autonomije i emancipacije djece u odgojno-obrazovnom procesu	81
Are we autonomous enough for children to be autonomous? Strengthening children's autonomy and emancipation in early preschool children's education	83
Natalija Šnidarić	
Izazovi u provedbi pedagoških istraživanja pedagoga praktičara.	85
Pedagogical research as a challenge in practice of school pedagogue.	86
Milana Taloš Lopar	
Refleksivna praksa i prostorno-materijalno okruženje unutar i izvan granica odgojno-obrazovne skupine	87
Reflective practice and learning environment within and beyond the boundaries of the educational group	88
Krešo Tomljenović, Dinka Žuvela	
Sustavan pristup transformaciji odgojno-obrazovne prakse u Dječjem vrtiću "Izvor", Zagreb	89
Systematic Approach to Transforming Educational Practice in Kindergarten "Izvor", Zagreb	90
Edita Tošić	
Razvoj kulture učenja iz perspektive vođenja profesionalne udruge odgajatelja	92
Development of a Learning Culture from the Perspective of Leading a Professional Educators' Association	93
Katarina Turković Gulin	
Poznavanje Konvencije o ljudskim pravima kao uvjet emancipacije odgojitelja	95
Knowledge of The European Convention on Human Rights as a condition for the emancipation of preschool teachers.	96

1. DIO

PLENARNA PREDAVANJA

INTRODUCTORY KEYNOTE SESSION

Critical pedagogy and social transformation

Kritička pedagogija i društvena transformacija

Peter McLaren, Professor Emeritus

School of Education and Information Studies, University of California, Los Angeles

The Role of School Principals in Developing Local Communities

Uloga ravnatelja škola u razvoju lokalnih zajednica

Michael Fullan, Professor Emeritus

OISE/University of Toronto, Co-Director of New Pedagogies for Deep Learning

Oslobađajuća sila refleksivne prakse

The Liberating Power of Reflective Practice

Prof. dr. sc. Edita Slunjski

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

***Educational Action Research and
the Teacher***

***Akcijska istraživanja i odgajatelj/
učitelj***

John Elliott, Professor Emeritus

The University of East Anglia, UK,
former director of the internationally
acclaimed Centre for Applied Research in
education (CARE) at UEA

***Mogućnosti i ograničenja
osnaživanja pedagogije
uhvaćene u čvrsto isprepletenu
mrežu hegemonih ideologija***

***Possibilities and constraints of
the emancipation of pedagogy
trapped in a tightly interwoven
network of hegemonic ideologies***

Vedrana Spajić-Vrkaš, Prof. Emerita

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

***Developing and Evaluating
Effective Professional Learning***

***Razvoj i evaluacija učinkovitog
profesionalnog učenja***

Thomas R. Guskey, Professor Emeritus

The College of Education at the University
of Kentucky

***How can teachers make learning
visible***

***Kako odgajatelj/učitelj može
"činiti učenje vidljivim"?***

Prof. dr. sc. John Hattie

The University of Melbourne, Australija

2. DIO

RAD PO SKUPINAMA WORK IN GROUPS

Voditelji sesija:

Sesija A – izv. prof. dr. sc. Zvonimir Komar

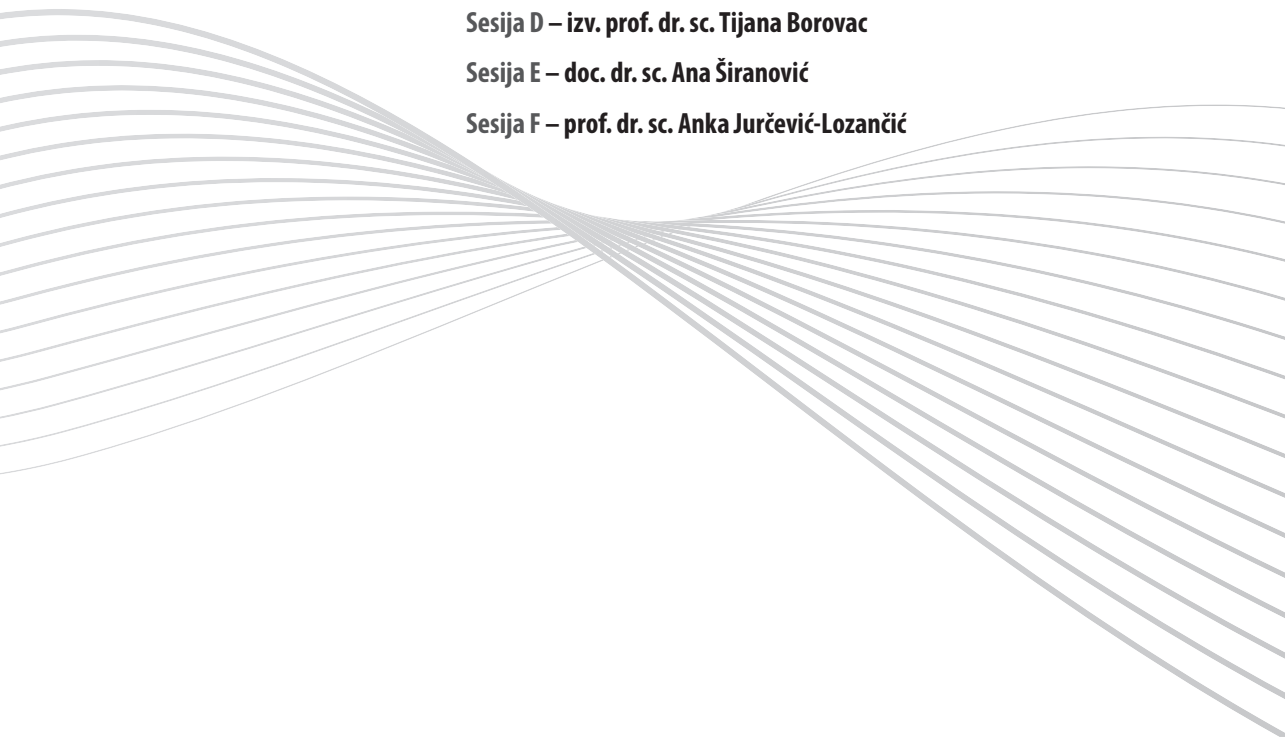
Sesija B – doc. dr. sc. Ida Somolanji Tokić

Sesija C – doc. dr. sc. Ida Somolanji Tokić

Sesija D – izv. prof. dr. sc. Tijana Borovac

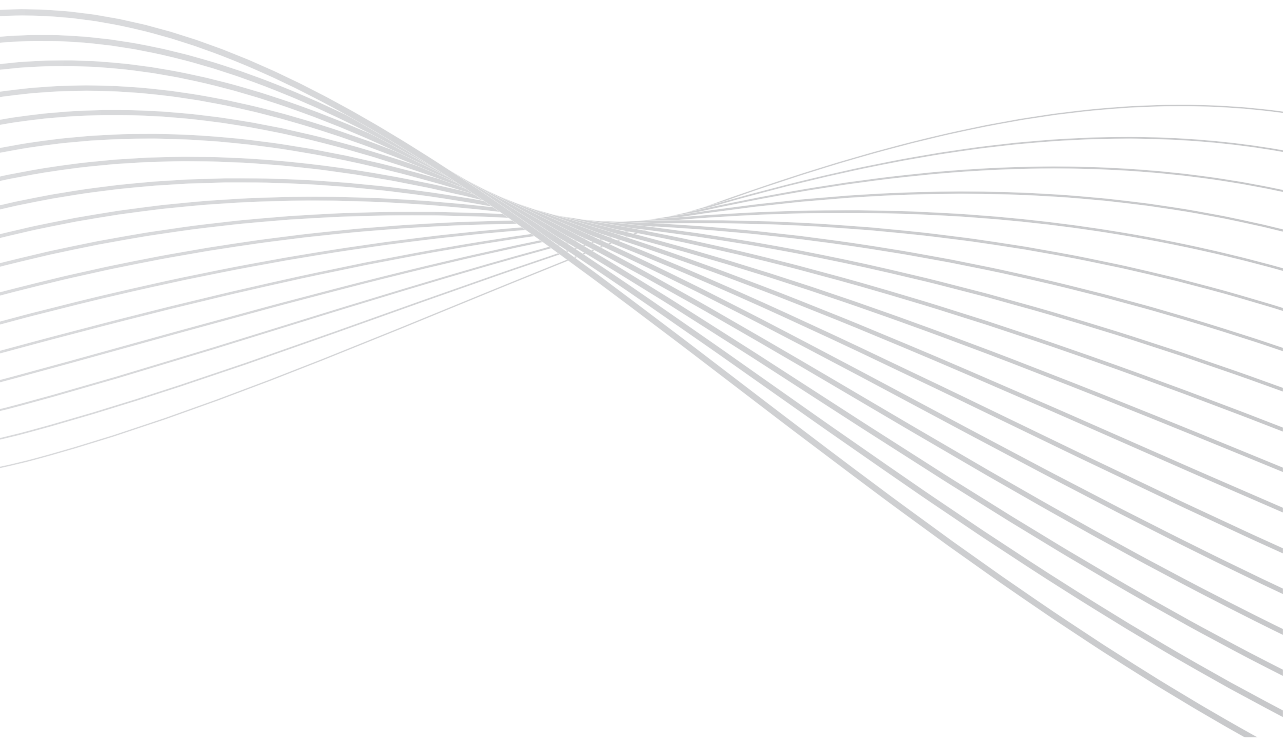
Sesija E – doc. dr. sc. Ana Širanović

Sesija F – prof. dr. sc. Anka Jurčević-Lozančić

3. DIO

PREDSTAVLJANJE KNJIGA

Dženeta Karić Camović
Jasmina Bećirović-Karabegović

REGGIO PRISTUP

inspiracija za unaprjeđenje odgojno-obrazovne prakse u vrtiću

Reggio pristup

**Inspiracija za unaprjeđenje
odgojno-obrazovne prakse u
vrtiću**

U predstavljanju knjige sudjelju:

prof. dr. sc. Edita Slunjski, pisac predgovora

prof. dr. sc. Saša Milić, recenzent

doc. dr. sc. Ida Somolanji Tokić, recezentica

prof. dr. sc. Dženeta Karić Camović, autorica

prof. dr. sc. Jasmina Bećirović-Karabegović,
autorica

Edita Slunjski

RAZVOJ PROFESIONALNE KULTURE UČENJA I TRANSFORMATIVNE PRAKSE

put razvoja autonomnih, emancipiranih
i odgovornih pojedinaca i kolektiva

predgovor: Peter McLaren

Razvoj profesionalne kulture učenja i transformativne prakse

**put razvoja autonomnih,
emancipiranih i odgovornih
pojedinaca i kolektiva**

U predstavljanju knjige sudjelju:

prof. emer. Peter McLaren, pisac predgovora

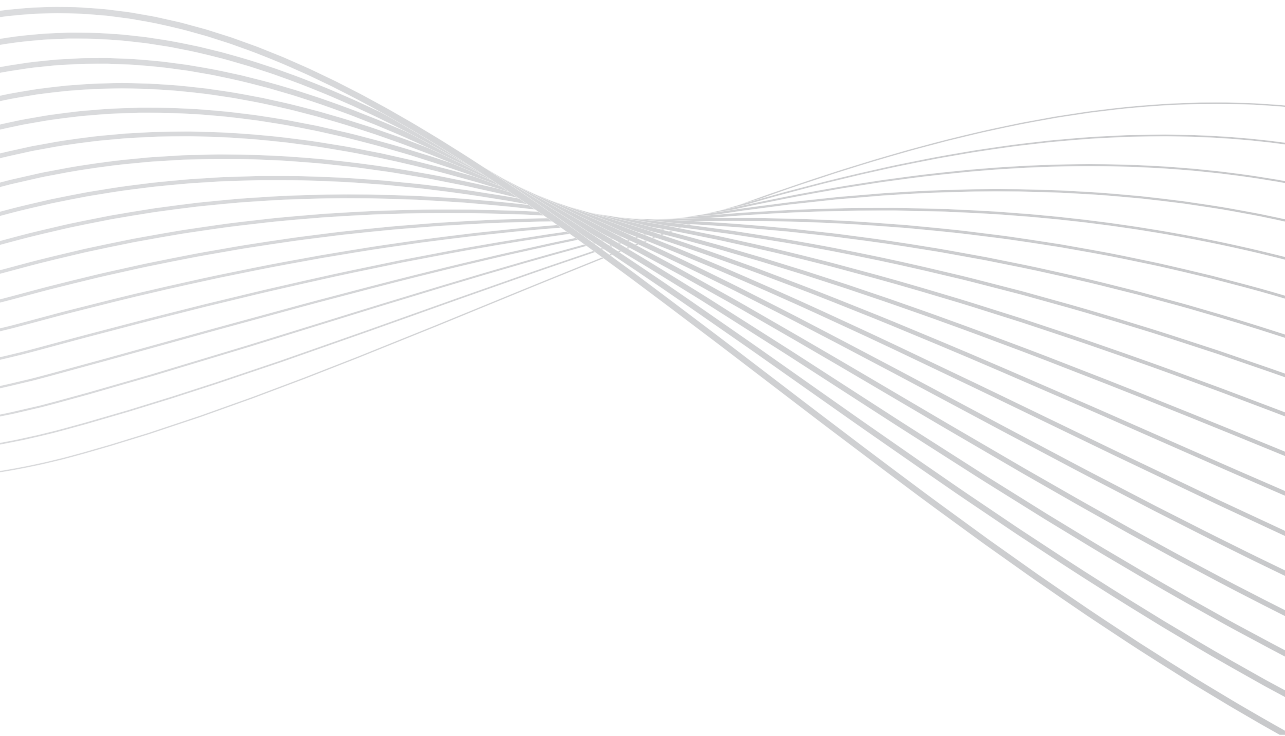
prof. emer. Vedrana Spajić-Vrkaš, recezentica

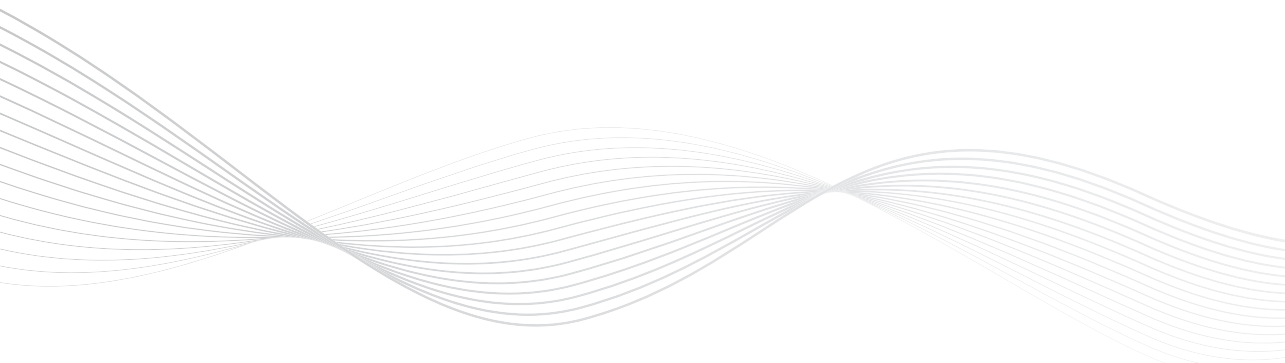
prof. dr. sc. Ante Kolak, recenzent

prof. dr. sc. Edita Slunjski, autorica

SAŽECI IZLAGANJA

ABSTRACTS

Nataša Barišić, mag. paed.
Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju

prof. dr. sc. Rozana Petani
Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju

Pedagog i refleksivna praksa u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Sažetak

U ustanovi RPOO, stručni suradnik pedagog ima vrlo značajnu ulogu te se od njega očekuju razvijene osobne i stručne kompetencije koje mu omogućavaju kvalitetno obavljanje vlastitog rada. Zbog toga su zadaće pedagoga vrlo specifične te zahtijevaju visoko razvijene komunikacijske vještine, organiziranje različitih aktivnosti i profesionalni napredak, sposobnost analize situacije i smisleno rješavanje problema kao i praćenje i vrednovanje cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada ustanove. Pedagog mora biti svjestan potreba zajednice u kojoj djeluje i radi, treba znati izgrađivati i unapređivati partnerske odnose u zajednici koja uči, provoditi intervencije, ali i preventivno djelovati, znati vrednovati svoj rad i raditi na osobnom i profesionalnom usavršavanju. Upravo refleksivna praksa obuhvaća proces razmišljanja, analiziranja i vrednovanja vlastitog profesionalnog rada koji zahtijeva prilagodbu pedagoga u svrhu poboljšanja kvalitete svoga rada kao i cjelokupnog rada ustanove RPOO. Samovrednovanje je sastavni dio procesa refleksivne prakse, na taj se način procjenjuju vlastiti rad i postignuća, dok se zajedničkim vrednovanjem prate i sagledavaju zajednički postupci i odnosi u ustanovi. Time se istražuje, uči i mijenja tijekom određenog djelovanja, a sve skupa rezultira kreiranjem novih iskustava, znanja, uvjerenja, stavova i vrijednosti. *Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*, u svom sadržaju posebno naglašava kvalitetu odgojno-obrazovne ustanove kroz istraživanje i ovlađavanje refleksivnim umijećima. Na taj se način kroz samoprocjenu refleksivne prakse razvijaju i nadograđuju profesionalna znanja te razumijeva dinamičnost i

kompleksnost odgojno-obrazovne prakse. Istraživanja pokazuju kako refleksivna praksa utječe na promjene u pedagoškoj praksi, na način da ukazuje na njezino bolje razumijevanje, tako se umanjuje površnost svakog djelovanja i maksimizira duboko učenje. Pedagošku praksu mogu mijenjati samo refleksivni i profesionalno autonomni praktičari koji su kompetentni za njezino istraživanje i mijenjanje. Primjenom refleksivne prakse implicira se preuzimanje odgovornosti za donošenje odluka u trenutku djelovanja, kao i uvođenje promjena koje djeluju na poboljšanje u praksi.

U ovom radu cilj istraživanja bio je utvrditi samoprocjenu refleksivne prakse pedagoga u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Korištena je metoda anketiranja i Upitnik za samoprocjenu refleksivne prakse, koji se sastoji od 34 čestice na uzorku od 75 pedagoga na području grada Zagreba i Jadranske Hrvatske.

Nataša Barišić, Mag. paed.

University of Zadar, Department of pedagogy

Rozana Petani, Full professor

University of Zadar, Department of pedagogy

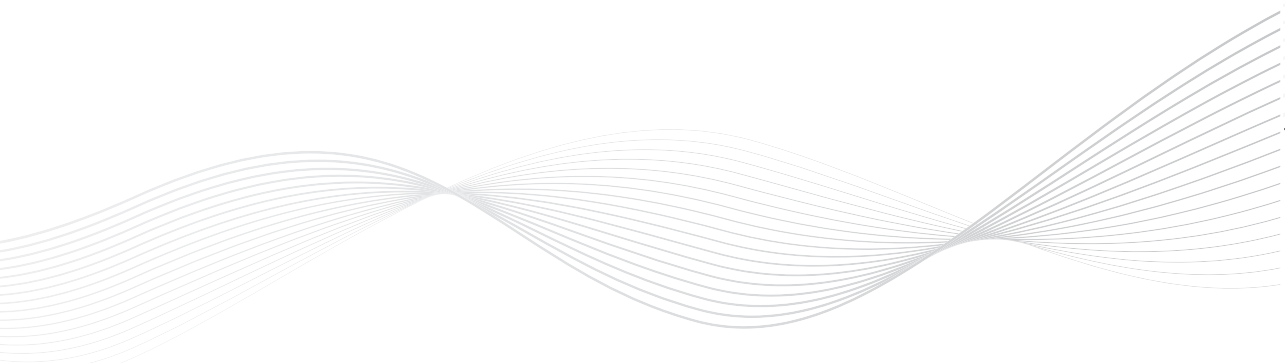
Pedagogue and reflective practice in early childhood and preschool education institutions

Abstract

In an early childhood education institution, the pedagogue plays a very important role. He is expected to have developed personal and professional competencies that enable him to perform his work with high quality. For this reason, the tasks of a pedagogue are very specific and require highly developed communication skills, the ability to organize various activities, progress professionally, analyze situations, meaningfully solve problems, and monitor and evaluate the entire educational work of the institution. The pedagogue must be aware of the needs of the community in which he works, he must know how to build and improve partnership in the learning community, implement interventions, and act

preventively. He must also know how to evaluate his work and focus on personal and professional improvement. Reflective practice encompasses the processes of thinking, analyzing, and evaluating personal professional work, requiring the pedagogue to adapt in order to enhance the quality of their work and the overall work of the institution. Self-evaluation is an integral part of reflective practice, in this way one's own work and achievements are assessed, while collective evaluation monitors and reviews procedures and relationships in the institution. These procedures are used to research, learn and change the course of action, resulting in the creation of new experiences, knowledge, beliefs, attitudes, and values. The document *National Curriculum for Early and Preschool Education* particularly emphasizes the quality of an educational institution through research and mastery of reflective skills. In this way, through the self-assessment of reflective practice, professional knowledge and understanding of the dynamism and complexity of educational practice are developed and upgraded. Research shows how reflective practice influences changes in pedagogical practice in a way that indicates a better understanding of it, thus reducing the superficiality of each action and maximizing deep learning. Pedagogical practice can only be changed by reflective and professionally autonomous practitioners who are competent to research and modify it. Applying reflective practice implies taking responsibility for making decisions at the moment of action, as well as introducing changes that improve practice.

The aim of the research was to determine the self-assessment of reflective practice among pedagogues in early and preschool education institutions. The survey method and the Questionnaire for Self-Assessment of Reflective Practice were used, consisting of 34 items with a sample of 75 pedagogues from Zagreb and Adriatic area of Croatia.

Izv. prof. dr. sc. Tijana Borovac

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Doc. dr. sc. Ida Somolanji Tokić

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Preispitivanje osobne pedagoške paradigme iz perspektive sveučilišnog nastavnika

Sažetak

Cilj ovog rada jest istražiti značaj osobne pedagoške paradigme kroz prizmu etičkog izbora pri oblikovanju profesionalnog identiteta sveučilišnog nastavnika i znanstvenika. Kao teorijski okvir koristi se kritička teorija, koja omogućava dubinsku analizu i promišljanje o socio-kulturnim, institucijskim i individualnim čimbenicima koji utječu na proces profesionalnog razvoja. Kritička teorija naglašava važnost refleksije kao ključnog alata za preispitivanje dominantnih ideologija, normi i praksi unutar visokog obrazovanja.

Europska komisija (2020) naglašava da visokoškolske ustanove moraju osigurati visoku razinu kvalitete kroz kontinuiranu institucionalnu i individualnu transformaciju. Ta transformacija uključuje redefiniranje uloga, vještina i profesionalnog identiteta sveučilišnih nastavnika. Međutim, transformativno učenje ne može se postići tehničko-instrumentalnim pristupima poput jednostavnog uvođenja novih tehnologija ili metodoloških inovacija (Vandenbroeck, 2020). Umjesto toga, nastavnik mora razumjeti vlastiti proces učenja i njegovu povezanost s različitim kontekstima kako bi osvijestio dublje dimenzije svoje pedagoške prakse.

Kroz proces osobne refleksije o razvoju visokoškolskog nastavnog procesa i to u području rane i predškolske pedagogije, istražen je proces formiranja profesionalnog identiteta, s posebnim fokusom na donošenje etičkih odluka. Ovaj rad koristi kritičku refleksiju kao metodološki pristup koji omogućuje konstrukciju, dekonstrukciju i rekonstrukciju uvriježenih znanja, čime se stvara prostor za tran-

sformativno učenje. Transformativno učenje definira se kao proces koji uključuje preispitivanje uvjerenja, stavova i vrijednosti te njihovu prilagodbu kroz aktivnu i svjesnu refleksiju, što u konačnici rezultira promjenom nastavne prakse.

U radu se ističu ključni trenuci koji su kritičkom refleksijom identificirani kao presudni za razvoj transformativnog učenja. Promjena uvjerenja, vjerovanja i stavova, u kombinaciji s etičkim izborima, omogućuje svjestan otpor dominantnim praksama i usmjerava prema stvaranju inkluzivnije i pravednije obrazovne kulture. Tako transformativna promjena postaje ne samo profesionalna već i etička obveza u djelovanju sveučilišnog nastavnika.

Ključne riječi: kritička refleksija, profesionalni razvoj, transformativno učenje, visokoškolska ustanova

Tijana Borovac, Associate Professor, PhD
Faculty of Education, J. J. Strossmayer University in Osijek

Ida Somolanji Tokić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Education, J. J. Strossmayer University in Osijek

Re-examining the Personal Pedagogical Paradigm from the Perspective of a University Teacher

Abstract

The aim of this paper is to explore the significance of personal pedagogical paradigms through the lens of ethical choice in shaping the professional identity of university teachers and researchers. Critical theory serves as the theoretical framework, enabling in-depth analysis and reflection on socio-cultural, institutional, and individual factors influencing the process of professional development. Critical theory emphasizes the importance of reflection as a key tool for re-examining dominant ideologies, norms, and practices within higher education.

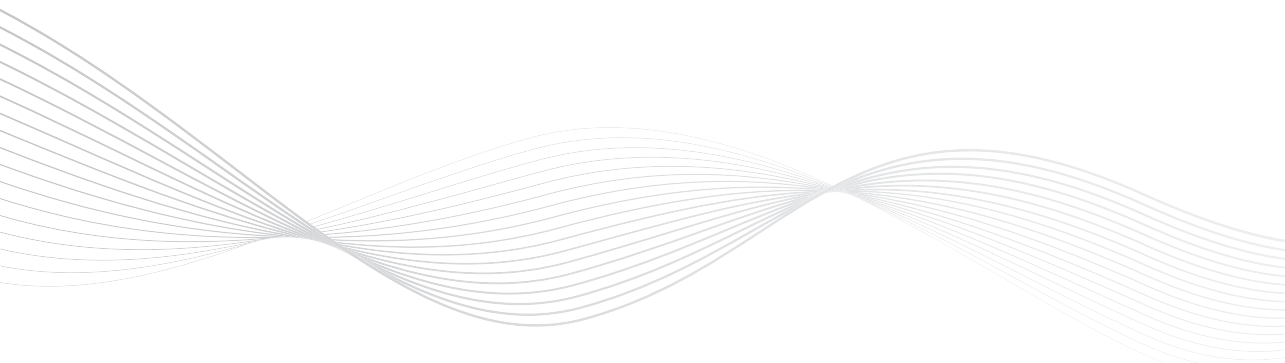
The European Commission (2020) underscores that higher education institutions must ensure a high level of quality through continuous institutional and individual transformation. This transformation entails redefining the roles, skills,

and professional identity of university teachers. However, transformative learning cannot be achieved through technical-instrumental approaches, such as merely introducing new technologies or methodological innovations (Vandenbroeck, 2020). Instead, teachers must comprehend their own learning processes and their connection to diverse contexts to become aware of the deeper dimensions of their pedagogical practice.

Through the process of personal reflection on the development of higher education teaching, particularly in the field of pedagogy of early childhood education and care, this paper examines the process of forming professional identity, with a specific focus on ethical decision-making. This work employs critical reflection as a methodological approach that facilitates the construction, deconstruction, and reconstruction of entrenched knowledge, thereby creating space for transformative learning. Transformative learning is defined as a process involving the re-evaluation of beliefs, attitudes, and values, and their adaptation through active and conscious reflection, ultimately resulting in changes to teaching practice.

This paper highlights key moments identified through critical reflection as crucial for the development of transformative learning. Changes in beliefs, values, and attitudes, combined with ethical choices, enable conscious resistance to dominant practices and direct efforts toward creating a more inclusive and equitable educational culture. In this way, transformative change becomes not only a professional but also an ethical imperative in the work of university teachers.

Keywords: critical reflection, professional development, transformative learning, higher education

Prof. dr. Dženeta Camović
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet

Prof. dr. Jasmina Bećirović-Karabegović
Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet

Profesionalno usavršavanje u vrtiću kao Reggio inspiracija – iskustvo koje se razvijalo u Bosni i Hercegovini

Sažetak

Reggio pristup decenijama očarava i inspirira teoretičare i praktičare u oblasti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Poticaj je za usavršavanje nacionalnih kurikuluma širom svijeta i izgradnje kvalitetnije vrtićke prakse. Zbog dubokih korijena koje ima u talijanskoj kulturi i tradiciji, te prirode pedagoških ideja i vrijednosti koje stoje u pozadini, Reggio pristup nije preskriptivni model koji se može transplantirati u drugi društveni kontekst, već se određuje kao *iskustvo koje se razvija*. Zbog toga *Reggio vrtići* postoje samo u Italiji a *Reggio inspirirani vrtići* na svim ostalim geografskim koordinatama. Biti Reggio inspiriran znači graditi zajednicu refleksivnih praktičara i preispitivati odgojno-obrazovnu praksu koja se u vrtiću razvija.

Polazeći od ideje da u literaturi nema tragova a u praksi značajnijih pokazatelja kada je u pitanju Reggio pristup u Bosni i Hercegovini, grupa entuzijastičnih univerzitetskih profesorica i predškolskih odgajatelja upustila se u interpretaciju i tumačenje prilagođavanja Reggio inspirirane prakse u bosanskohercegovačkom kontekstu. Akcijsko istraživanje koje se razvijalo poslužilo je kao okvir za profesionalno usavršavanje odgajatelja i razvoj njihovih istraživačkih i refleksivnih kompetencija. Prihvaćen je stav da se na profesionalni razvoj ne gleda kao na obavezu već kao promjenu, istraživanje ili obnovu te nezamjenjivo sredstvo za jačanje kvalitete interakcija s djecom. Promjene koje su se dešavale i proces kolegijalnog rada u vrtiću bio je prožet istraživanjem, razmišljanjem, zapažanjem, dokumentacijom, sumnjom, neizvjesnošću, usponima i padovima. Konstruirao

se autentičan model profesionalnog usavršavanja koji je bio svakodnevna egzistencijalna dimenzija a ne stereotipna forma karakteristična za kontekst tradicionalnih ustanova. Dokumentacija koja je u tom procesu nastala, može se smatrati skromnim iskorakom iz okvira tradicionalne prakse i medijem koji je odgajateljima služio kao predmet refleksije. Ujedno predstavlja i tragove zajedničkog učenja (djece i odgajatelja), jedan mali prozor u vrtić kao demokratski izraz dijeljenja onoga što se dešavalo (kao jedna od temeljnih ideja i vrijednosnih osnova Reggio pedagogije) kada je grupa motiviranih odgajatelja nastojala propitivati vlastiti pristup i u tom procesu griješiti, mijenjati se, osvještavati, otkrivati da može drugačije i bolje, napredovati...

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na značajne efekte opisanog modela profesionalnog usavršavanja odgajatelja, u pogledu osvještavanja elemenata zastarjele odgojno – obrazovne prakse, razvoja vještina pedagoškog dokumentiranja i umijeća refleksivne prakse. S obzirom da je kvaliteta dinamična kategorija, a profesionalno usavršavanje trajan proces, neophodno je dalje sistemski pružati odgovarajuću podršku odgajateljima kako bi kontinuirano unapređivali profesionalne kompetencije i održavali kvalitetu prakse. Od izuzetne je važnosti proširiti ovaj model i na druge vrtiće, najprije na one u kojima su odgajatelji motivirani i spremni na učenje i usavršavanje, a potom i na ostale što ih je potrebno ohrabriti i osnažiti.

Ključne riječi: Reggio pristup, Reggio inspiracija, vrtić, profesionalno usavršavanje

Dženeta Camović, PhD, Full Professor
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet

Jasmina Bećirović-Karabegović, PhD, Full Professor
Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet

Professional Development in Kindergarten as Reggio Inspiration – An Experience Developed in Bosnia and Herzegovina

Abstract

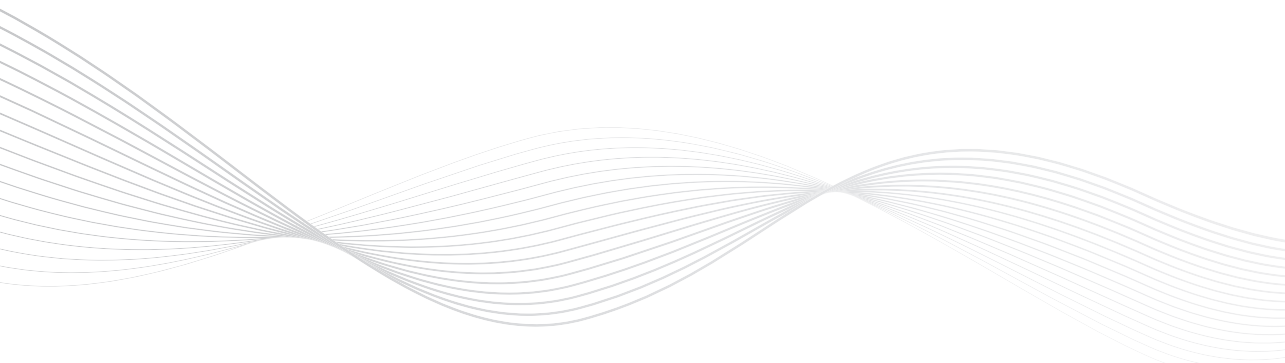
The Reggio approach has captivated and inspired theorists and practitioners in the field of early childhood and kindergarten education for decades. It serves as an impetus for the improvement of national curricula worldwide and the development of better kindergarten practices. Due to its deep roots in Italian culture and tradition, as well as the nature of the pedagogical ideas and values that underpin it, the Reggio approach is not a prescriptive model that can be transplanted into another social context. Rather, it is defined as an experience that evolves. For this reason, Reggio kindergartens exist only in Italy, while Reggio-inspired kindergartens are found at all other geographical coordinates. Being Reggio-inspired means building a community of reflective practitioners and critically examining the educational practices that develop within the kindergarten.

Starting from the idea that there is no significant trace in the literature nor notable indicators in practice regarding the Reggio approach in Bosnia and Herzegovina, a group of enthusiastic university professors and preschool educators embarked on interpreting and adapting the Reggio-inspired practice within the Bosnian-Herzegovinian context. The action research that was developed served as a framework for the professional development of educators and the enhancement of their research and reflective competencies. It was adopted that professional development should not be viewed as an obligation but as a change, an exploration, or a renewal—an indispensable tool for strengthening the quality of interactions with children. The changes that occurred and the process of collegial work in the kindergarten were permeated by research, thinking, observation, documentation, doubt, uncertainty, successes, and failures. An authentic model of professional development was constructed, one that was an everyday existential dimension rather than a stereotypical form characteristic of traditional institutions. The documentation created during this process can be considered a modest step away

from traditional practice and a medium that served as a subject of reflection for the educators. It also represents traces of collective learning (of both children and educators), a small window into the kindergarten as a democratic expression of sharing what happened (as one of the fundamental ideas and value foundations of Reggio pedagogy) when a group of motivated educators sought to question their own approach, make mistakes in the process, change, become aware, discover that it can be done differently and better, and make progress.

The results of this research indicate significant effects of the described model of professional development of educators, in terms of raising awareness of outdated educational practices, the development of skills in pedagogical documentation, and the art of reflective practice. Since quality is a dynamic category and professional development is an ongoing process, it is essential to continue providing systemic support to educators so they can continuously improve their professional competencies and maintain the quality of their practice. It is of utmost importance to expand this model to other kindergartens, starting with those where educators are motivated and ready to learn and improve, and then to others who need encouragement and empowerment.

Keywords: Reggio approach, Reggio inspiration, kindergarten, professional development.

doc. dr. sc. Vera Večanski

Fakultet za obrazovanje učitelja i vaspitača, Univerzitet u Beogradu

izv. prof. dr. sc. Nevena Buđevac

Fakultet za obrazovanje učitelja i vaspitača, Univerzitet u Beogradu

Vizualni aspekt procesnih panoa kao poticaj za refleksivnu praksu u vrtiću

Sažetak

Vođenje pedagoške dokumentacije ima višestruke uloge koje se protežu kroz sve faze odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću – planiranje, zajednički razvoj programa i vrednovanje. Jedna od važnih uloga pedagoške dokumentacije jest omogućiti unaprjeđenje odgojno-obrazovnog rada. Da bi se to ostvarilo, odgojitelj mora u svim fazama rada aktivno promišljati i o onome što radi s djecom i o načinu na koji to dokumentira. Budući da se dokumentacija obraća različitim zainteresiranim sudionicima (djeci, odgojiteljima, roditeljima, mentorima...), ona mora biti komunikativna i svima čitljiva. Ono što omogućava komunikativnost i čitljivost dokumentacije jest njezin vizualni aspekt. Promišljanje o vizualnim karakteristikama dokumentacije omogućava odgojitelju dulje, jasnije i dublje promišljati i o sadržajnim karakteristikama dokumentacije, to jest o sadržajima i procesima koje ona prikazuje, što dodatno potiče refleksiju. U ovom radu bavimo se jednom od formi dokumentiranja rada na istraživačkim projektima u vrtiću – procesnim panoima. Kako je definirano u novim *Temeljima predškolskog odgoja i obrazovanja* u Srbiji, procesni panoi “prikazuju aktivnosti, situacije i mjesta na kojima su djeca učila tijekom razvijanja teme/projekta, dječje crteže, fotografije, mape, sheme, bilješke, pitanja, komentare, kao i zapažanja i sudjelovanje roditelja i drugih sudionika iz dječjeg vrtića i lokalne zajednice”. Analizirat ćemo oko 50 procesnih panoa iz predškolskih ustanova u Srbiji. Cilj nam je kroz ovu analizu prodiskutirati neke od ključnih sadržajnih i vizualnih karakteristika procesnih panoa koje stoje u osnovi njihove snage da potaknu i podrže refleksivnu praksu u vrtiću. Što se tiče sadržajnih karakteristika, bavit ćemo se time prikazuje li procesni

pano sam proces ili samo proizvode koji su rezultat procesa; sadrži li istraživačka pitanja ili tek prikaz faza; te uključuje li uvide djece i odgojitelja. Što se tiče vizualnih karakteristika, analizirat ćemo postojanje odgovarajućeg kontrasta između podloge i elemenata na njoj; prikladnu organizaciju elemenata; te ujednačenost i dosljednost vizualnog koda. Pokazat ćemo da je promišljanje vizualnog aspekta procesnih panoa ključno kako bi procesni pano ispunio svoju funkciju i podržao refleksivnu praksu u vrtiću.

Ključne riječi: pedagoška dokumentacija, refleksivna praksa u vrtiću, sadržajne i vizualne karakteristike procesnih panoa

Vera Večanski, PhD, Assistant Professor
Faculty of Education, University of Belgrade

Nevena Buđevac, PhD, Associate Professor
Faculty of Education, University of Belgrade

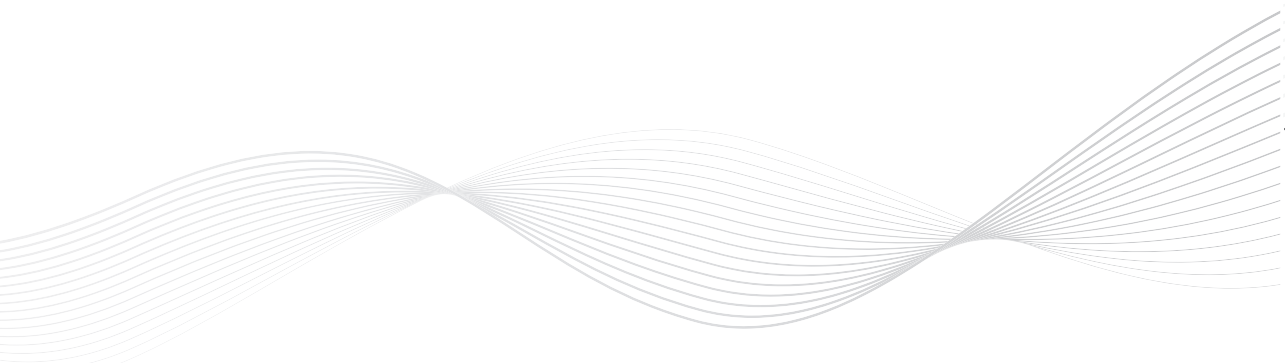
The Visual Aspect of Process Panels as a Stimulus for Reflective Practice in Preschool

Abstract

The management of pedagogical documentation plays multiple roles that span all phases of the educational process in preschool planning, collaborative program development, and evaluation. One of the significant roles of pedagogical documentation is to enable the improvement of educational work. To achieve this, educators must actively reflect on what they do with children and how they document it at all stages of their work. Since documentation addresses various stakeholders (children, educators, parents, mentors, etc.), it must be communicative, readable and accessible to everyone. What ensures the communicative nature and readability of documentation is its visual aspect. By reflecting on the visual characteristics of documentation, educators are able to prolong their thinking, think more deeply, and comprehensively about its content features — that is, the content and processes it displays — further fostering reflection. This paper focuses on one form of documenting work on research projects in preschool process

panels. As defined by the new *Foundations of Preschool Education* in Serbia, process panels “showcase activities, situations, and places where children learned while developing a topic/project, including children’s drawings, photographs, maps, diagrams, notes, questions, comments, as well as observations and participation from parents and other stakeholders from the preschool and the local community”. We will analyze approximately 50 process panels from preschool institutions in Serbia. The aim of this analysis is to discuss some of the key content and visual characteristics of process panels that underpin their ability to stimulate and support reflective practice in preschool. Regarding content characteristics, we will examine whether the process panel illustrates the process itself or only the products resulting from it; whether it contains research questions or merely depicts phases; and whether it includes insights from children and educators. Concerning visual characteristics, we will analyze the presence of appropriate contrast between the background and the elements; the organization of elements; and the consistency and coherence of the visual code. We will demonstrate that reflecting on the visual aspect of process panels is crucial for these panels to fulfill their function and support reflective practice in preschool.

Keywords: pedagogical documentation, reflective practice in preschool, content and visual characteristics of process panels

Prof. dr. sc. Lidija Vujičić

Centar za istraživanje djetinjstva Sveučilišta u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci

Dr.sc. Akvilina Čamber Tambolaš, viša asistentica

Centar za istraživanje djetinjstva Sveučilišta u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci

Praktične kompetencije za budućnost u inicijalnom obrazovanju odgajatelja: inovacijski iskoraci

U sinergiji akademske zajednice i praktičara prikazat će se polazišta i postignuća projekta “Razvoj praktičnih kompetencija za budućnost” naziva:

Model integrirane stručne prakse studenata budućih odgajatelja: društveno korisno učenje i pomoć poslodavcima u osiguravanju nedostatnog broja stručnog kadra u radu s djecom rane i predškolske dobi.

Polazišta:

O obrazovanju odgajatelja promišljamo kao o strategiji u kojoj je inicijalno obrazovanje shvaćeno kao sastavni dio kasnijeg profesionalnog razvoja.

Razvoj kompetentnog odgajatelja zahtjeva sinergiju znanja, sposobnosti i djelovanja, čemu u velikoj mjeri doprinosi razina kvalitete planiranja i ostvarenja stručno-pedagoške prakse kao važnog segmenta inicijalnog obrazovanja budućih odgajatelja. Dobro organizirano praktično osposobljavanje pretpostavlja partnerstvo fakulteta i vježbaonica, suradnju s primjereno osposobljenim odgajateljima mentorima, kvalitetnu pripremu studenata za rad s djecom (integrirana priprema za samostalni rad) te analizu njihovih iskustava na osnovu stečenih teorijskih spoznaja.

Postignuća:

Fakultet i vrtić kao prostor zajedničkog učenja (od vježbaonice do zajednice učenja).

Povezivanje teorijskih i praktičnih znanja tijekom inicijalnog obrazovanja odgajatelja istraživanjem. Kada govorimo o istraživanju govorimo o refleksivnom modelu i razvoju odgajatelja refleksivnog praktičara.

Zajednica učenja u inicijalnom obrazovanju: učiti čineći i istražujući zajedno s drugim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa (kolegama studentima, profesorima, odgajateljima iz prakse).

Razvijen je oblik učenja u kojemu su studenti u potpunosti aktivni, pronalaze smisao procesa te na taj način sudjeluju u izgradnji svojega znanja i stječu navike koje ih čine cjeloživotnim učenicima.

Ključne riječi: model integrirane stručne prakse, prostor zajedničkog učenja, učenje činjenjem i istraživanjem

Lidija Vujičić, PhD, Full Professor
Center for Childhood Research, University of Rijeka, Faculty of teacher education

Akvilina Čamber Tambolaš, PhD, Senior Assistant
Center for Childhood Research, University of Rijeka, Faculty of teacher education

Practical Competencies for the Future in Initial Teacher Education: Innovative Steps Forward

Abstract

In synergy between the academic community and practitioners, the starting points and achievements of the project “Development of Practical Competencies for the Future” will be presented, entitled: Model of Integrated Professional Practice for Students, Future Early Childhood Educators: Service-Learning and Assistance to Employers in Addressing the Shortage of Qualified Professional Staff Working with Early and Preschool Children.

Starting points:

We consider the education of early childhood educators as a strategy in which initial education is understood as an integral part of later professional development.

The development of a competent educator requires the synergy of knowledge, skills, and actions, significantly influenced by the level of quality of planning and implementation of professional-pedagogical practice as an important component of the initial education of future educators. Well-organized practical training assumes a partnership between the faculty and the kindergarten training centers, cooperation with appropriately qualified mentor educators, quality preparation of students for working with children (integrated preparation for independent educational work), and the analysis of their experiences based on acquired theoretical knowledge.

Achievements:

The Faculty and kindergarten as a space for shared learning (from the training center to the learning community).

Connecting theoretical and practical knowledge during the initial education of educators through research. When we talk about research, we refer to a reflective model and the development of educator as reflective practitioner.

A learning community in initial education: learning by doing and exploring together with other participants in the educational process (fellow students, professors, educators working in educational practice).

A form of learning has been developed in which students are fully engaged, find meaning in the process, and, in doing so, actively participate in the construction of their knowledge while acquiring habits that make them lifelong learners.

Keywords: model of integrated professional practice, space for shared learning, learning by doing and exploring

The Department of
Pedagogy, Faculty of
Humanities and Social
Sciences,
University of Zagreb

ENNEA
International Professional Learning
Community in Education

Jasminka Barić, odgajateljica predškolske djece
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Marija Bistrić, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Nataša Skoblar, odgajateljica predškolske djece
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Lucijana Begonja, odgajateljica predškolske djece
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Katarina Kršlović, odgajateljica predškolske djece
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Anđela Šango, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Razvoj participativne odgojno-obrazovne prakse u Dječjem vrtiću Sabunić kroz profesionalno učenje

Sažetak:

U stvaranju i težnji k postizanju kvalitete odgojno-obrazovnog rada po uzoru na suvremene koncepcije kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja iznimno je važno kontinuirano stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika u cilju njihovog profesionalnog učenja. Profesionalno učenje podrazumijeva kontinuirano aktivno učenje i participaciju svih sudionika procesa, istraživanjem odgojno-obrazovne prakse i promišljanjem o njenom unapređenju. Sukladno tome, praktičari usmjereni na promjenu i razvoj kvalitete usmjereni su na raz-

mjenu iskustava i ideja unutar ustanove, ali i izvan nje u vidu stručnih usavršavanja, diskutiranja o samoj praksi i eventualnim dvojabama, problemima i izazovima u samoj praksi sa drugim kolegama odgojiteljima, ravnateljem i stručnim suradnicima.

U ostvarivanju participativne odgojno-obrazovne prakse ključnu ulogu ima aktivno sudjelovanje svih sudionika tog procesa u kojem svi zajednički surađuju, razmjenjuju ideje, razmjenjuju iskustva, razgovaraju i diskutiraju o svojim dvojabama s ravnateljem, stručnim timom te drugim odgojiteljima u ustanovi, što je i vizija našeg vrtića. Participacijska uloga odgojitelja, stručnih suradnika i ravnatelja u tom procesu može donijeti dobrobit ustanovi samo ukoliko je taj odnos izrazito suradnički i usmjeren na odgojno-obrazovnu praksu, timski rad i zajedničko promišljanje o odgojno-obrazovnom radu kroz refleksiju i samorefleksiju događaja kroz zajednicu koja uči. Promatrajući djecu u njihovoj svakodnevnoj igri odgojitelji zajednički participiraju kroz diskusiju i međusobnu refleksiju te pronalaze najbolja rješenja za razne situacije odgojno-obrazovnog rada. Vođeni interesima, potrebama i iskustvima djece odgojitelji također promišljaju i diskutiraju o uređenju prostorno-materijalnog okruženja i unaprjeđenju socijalnih odnosa u tom okruženju. Profesionalno učenje tada u konačnici rezultira transformacijom i nadogradnjom već postojećih znanja svih sudionika procesa, u prvom redu odgojitelja, jer put do razumijevanja značenja aktivnosti djeteta vodi razumijevanju učenja djece promišljanjem i fokusiranjem na dijete. Usmjeravajući se na proces učenja djeteta, motiviranost djeteta, njegovu aktivnu uključenost i kvalitetu učenja u tom procesu djetetu omogućujemo aktivno sudjelovanje u procesu svog učenja i okruženja te na taj način, uz ostale odgojno-obrazovne djelatnike, dijete uistinu postaje aktivni sudionik participativne odgojno-obrazovne prakse.

Cilj ovog rada je prikazati razvoj participativne odgojno-obrazovne prakse dječjeg vrtića Sabunić kroz profesionalno učenje njenih djelatnika putem stručnih usavršavanja, timskog rada, refleksivne prakse, razvoja kvalitete ustanove i aktivne participacije djece u tom procesu.

Ključne riječi: dijete rane i predškolske dobi, dječji vrtić Sabunić, participativna odgojno-obrazovna praksa, predškolski odgoj, profesionalno učenje

Jasminka Barić, Preschool educator, Principal
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Marija Bistrić, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Nataša Skoblar, Preschool educator
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Lucijana Begonja, Preschool educator
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Katarina Kršlović, Preschool educator

Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Anđela Šango, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Sabunić, Privlaka

Development of Participatory Educational Practice in Kindergarten Sabunić through Professional Learning

Abstract

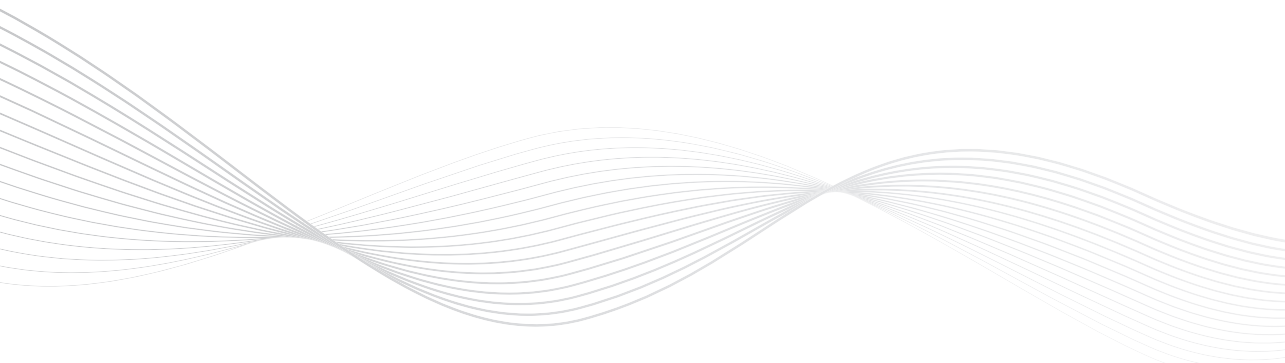
In creating and striving to achieve the quality of educational work based on modern concepts of the early and preschool curriculum, continuous professional development of educational workers is extremely important for the purpose of their professional learning. Professional learning implies continuous active learning and participation of all participants in the process, by researching educational practice and reflecting on its improvement. Accordingly, practitioners focused on change and quality development are focused on exchanging experiences and ideas within the institution, but also outside it in the form of professional development, discussing the practice itself and any doubts, problems and challenges in the practice itself with other fellow educators, the principal and professional associates.

In the implementation of participatory educational practice, the key role is played by the active participation of all participants in the process, in which everyone collaborates together, exchanges ideas, shares experiences, talks and discusses their doubts with the principal, the expert team and other educators in the institution, which is also the vision of our kindergarten. The participatory role

of educators, expert associates and principals in this process can only benefit the institution if this relationship is highly collaborative and focused on educational practice, teamwork and joint reflection on educational work through reflection and self-reflection of events through the learning community. By observing children in their everyday play, educators participate together through discussion and mutual reflection and find the best solutions for various situations of educational work. Guided by the interests, needs and experiences of children, educators also consider the arrangement of the spatial and material environment and discuss the improvement of social relations in that environment. Professional learning then ultimately results in the transformation and upgrading of the existing knowledge of all participants in the process, primarily educators, because the path to understanding the meaning of a child's activities leads to understanding children's learning by reflecting on and focusing on the child. By focusing on the child's learning process, the child's motivation, their active involvement and the quality of learning in that process, we enable the child to actively participate in the process of their learning and environment, and in this way, along with other educational workers, the child truly becomes an active participant in participatory educational practice.

The aim of this paper is to present the development of participatory educational practice at the Sabunić kindergarten through professional learning of its employees through professional training, teamwork, reflective practice, development of the quality of the institution and active participation of children in that process.

Keywords: early and preschool children, Sabunić kindergarten, participatory educational practice, preschool education, professional learning

Nikolina C. Ljubičić, odgajateljica
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Zrinka Matulić, magistrica ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Sara Peroš, magistrica ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Sara Šintić, provostupnica ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Oснаživanje autonomije i emancipacije djece u odgojno-obrazovnom procesu

Sažetak

Suvremeni pristup u odgojno-obrazovnom radu pokazao se kvalitetnijim u odnosu na tradicionalizme koji su bili zastupljeni dugi niz godina. Praćenje i osluškivanje djece, njihovih interesa i potreba, korespondentno njihovim kompetencijama i razvojnom statusu, imperativ je prakse našeg vrtića. Razumijevanjem djeteta kao cjelovitog bića i istraživača, uz aktivno sudjelovanje u svim aspektima vlastitog razvoja i osigurane uvjete za samoinicirane, samoorganizirane te suradničke aktivnosti, koje potiču dječju prirodnu znatiželju je naša misao vodilja. Veliki značaj u osnaživanju autonomije i emancipacije imaju mješovite skupine u kojima djeca imaju mogućnost razvoja različitih vještina poput logičkog zaključivanja, kritičkog promišljanja, uvažavanja različitih mišljenja kao i razvoja socijalnih vještina. Mi, kao odgajatelji, poznavajući kompetencije svakog djeteta pojedinačno nastojimo usmjeriti djecu koja su u određenim područjima vještija da pomognu drugoj djeci u osnaživanju i razvoju istih. Drugim riječima, razlike u kompetencijama se ne gledaju kao nedostaci, već kao benefiti poticanja njihovog cjelovitog razvoja. Pri oblikovanju prostora, izradi materijala i planiranju aktivnosti uvažava se svako dijete, uzimajući u obzir kronološku dob i različiti stupanj razvoja. Prostor je koncipiran na način koji omogućuje svakom djetetu aktivno sudjelovanje, slobodno kretanje, međusobnu komunikaciju i interakciju. Na

taj način djeca mijenjaju sadržaj i aktivnosti prema različitim potrebama te se tako potiče njihov cjelokupan razvoj. Vrtićko okruženje je prioritetno usmjereno na dijete, a važnu ulogu imaju sami odgajatelji. Mi smo njihovi partneri, pratimo ih i osluškujemo njihove interese te omogućujemo materijale i sadržaje za provedbu njihovih aktivnosti.

Gotova rješenja nisu opcija, već ih nastojimo potaknuti na samostalno promišljanje, diskusiju, zaključivanje, preuzimanje odgovornosti za vlastito učenje i refleksiju kroz konstantnu dostupnost prijašnjih postignuća (radovi, konstrukcije i fotografije u različitim aktivnostima). Na temelju svega navedenog, dobivamo uvid u cjelokupan razvojni status svakog djeteta, kao i saznanje koje elemente treba osnažiti kako bi dijete prešlo na zonu višeg razvoja.

Ključne riječi: slušanje djece, samoorganizirane i suradničke aktivnosti, vrtićko okruženje

Nikolina C. Ljubičić, Educator
Kindergarten "Morska vila" Nin

Zrinka Matulić, mag. praesc. educ.
Kindergarten "Morska vila" Nin

Sara Peroš, mag. praesc. educ.
Kindergarten "Morska vila" Nin

Sara Šintiћ, Bacc.praesc. educ.
Kindergarten "Morska vila" Nin

Strengthening the Autonomy and Emancipation of Children in the Educational Process

Abstract

A Modern approach to educational proces (work) has proven to be of higher quality compared to the traditionalism that has been present for a long time. Monitoring and listening to children, their interests and needs, corresponding to their competencies and development status, is imperative of the practice in our kinder-

garten. Understanding the child as a complete person and researcher, with active participation in all aspects of their development and ensuring conditions for self-initiated, self-organized and collaborative activities that encourage children's natural curiosity – is our main principle.

The Mixed groups, in which children have the opportunity to develop various skills such as logical reasoning, critical thinking, respecting different opinions, and developing social skills, play a significant role in strengthening autonomy and emancipation.

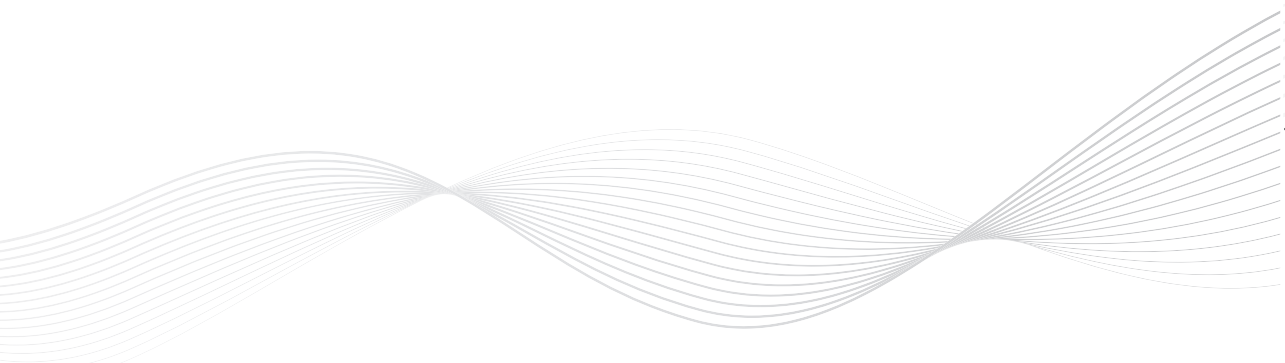
We, as educators, by recognizing the competencies of each child, strive to direct children who are skilled in particular areas to help other children in strengthening and developing same.

In other words, differences in competencies are not viewed as shortcomings but as benefits that stimulate their overall development.

In designing spaces, creating materials and planning activities, we take into account every child, considering their chronological age and different stages of development. The space is designed in such a way that it enables every child to participate, move freely, communicate and interact. This way, children after content and activities according to their needs, which strengthens their overall development.

The Kindergarten environment is primarily child-focused and educators play an important role. We are their partners, observing and listening to their interests and providing materials and content to facilitate their activities. Ready-made solutions are not an option; instead, we aim to encourage independent thinking, discussion, conclusion-drawing, and responsibility for one's actions through constant access to previous achievements (art work, constructions and photographs from different activities).

Keywords: listening to children, self-organized and collaborative activities, kindergarten environment

Dijana Guštin, odgajateljica savjetnica
Dječji vrtić Medveščak, Zagreb

Blaženka Smolković, odgajateljica
Dječji vrtić Medveščak, Zagreb

Kreativni dijalog djece i odgajatelja

Sažetak

Okruženje u kojem dijete živi i odrasta izravno poručuje djetetu što odgojitelj očekuje od njega, kakvu sliku o njemu i njegovom učenju ima, te kakav pristup učenju primjenjuje. Kako bi dijete imalo prilike za učenje, istraživanje, kreativno izražavanje i stvaranje odgojitelj mu osigurava bogat, raznolik, poticajan i razvojno primjeren prostorno-materijalni kontekst koji podržava njegovu znatiželju za otkrivanje svijeta u kojem živi. Poznato je da kreativan kontekst potiče kreativan procesa učenja i doprinosi kreativnom produktu djeteta te tako djeci omogućava i stvara prilike za njihove invencije i kreacije, a ujedno odgojitelju priliku za praćenje i dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa i ulogu refleksivnog praktičara. Proces razvoja refleksivnog praktičara znači proces uzdizanja na meta razinu svog odgojnog djelovanja i učenja koji je otvoren za nove ideje, svoje odluke i akcije, samokritiku i prihvaćanje mogućih pogrešaka u radu.

U skladu sa svim navedenim, cilj našeg rada prikazati kako je kreativnost osobina koju sva djeca posjeduju, a odgojitelji organizirajući i nudeći različite aktivnosti s umjetničko-kreativnim sadržajima mogu doprinijeti razvoju dječje kreativnosti, inovativnosti i emocionalne inteligencije što su važne osobine 21.stoljeća.. Ujedno, važno je istaknuti da za razvoj kreativnosti dijete treba imati dovoljno vremena za igru i istraživanje s materijalima, a odgojitelj poticati istraživanja koja idu izvan okvira te tako potaknuti divergentnu produkciju rješenja. Glazbene i likovne aktivnosti omogućuju odraslima da potpuno uđu u svijet svakog djeteta potičući ga na slobodno stvaralaštvo što doprinosi kreativnom dijalogu između djece i odgojitelja. Glazbenom umjetnošću afirmira se kritičko i estet-

sko promišljanje te potiče dječji stvaralački proces, a izražavajući se likovnim jezikom djeca ne proizvode repliku stvarnosti nego kreativno izražavaju svoja iskustva, doživljaje, znanja i razumijevanja.

Ključne riječi: četiri “k”, igra, glazba, likovnost, stvaralaštvo

Dijana Guštin, Senior Educator
Kindergarten Medveščak, Zagreb

Blaženka Smolković, Educator
Kindergarten Medveščak, Zagreb

Creative dialogue between children and educators

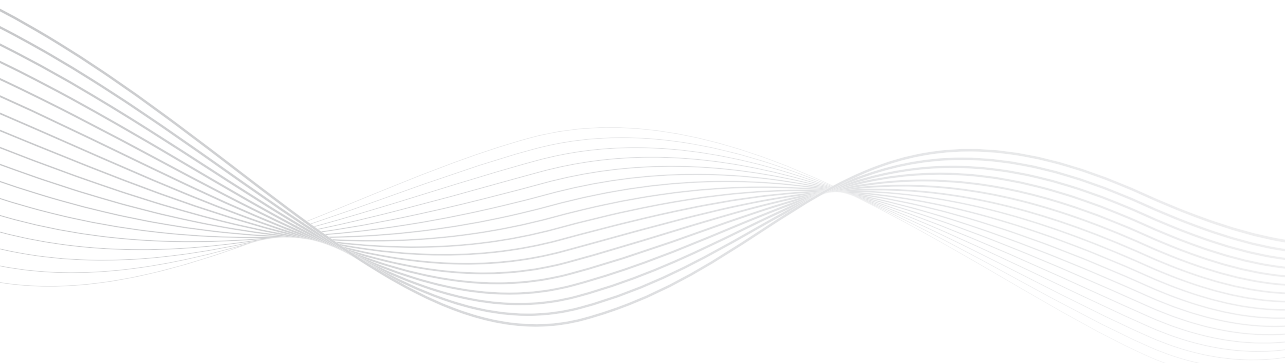
Abstract

The environment in which a child lives and grows directly communicates to the child what the educator expects from them, the image they have of the child and their learning, and the approach to learning they apply. In for a child to have opportunities for learning, exploration, creative expression, and creation, the educator provides a rich, diverse, stimulating, and developmentally appropriate spatial-material context that supports their curiosity in discovering the world they live in. It is well known that a creative context stimulates the creative learning process and contributes to the child's creative output, thus providing opportunities for children's inventions and creations, and offering the educator an opportunity to monitor and document the educational process while taking on the role of a reflective practitioner. The process of developing a reflective practitioner means a process of elevating to a meta-level of one's educational actions and learning, being open to new ideas, decisions, and actions, self-criticism, and accepting possible mistakes in their work.

In line with all the above, the goal of our work is to show that creativity is a trait possessed by all children, and that educators, by organizing and offering various activities with artistic and creative content, can contribute to the development of children's creativity, innovation, and emotional intelligence—traits

that are important in the 21st century. It is also important to emphasize that, for creativity to develop, a child needs enough time for play and exploration with materials, while the educator should encourage explorations that go beyond the boundaries, thus stimulating divergent problem-solving. Musical and visual activities allow adults to fully enter the world of each child, encouraging free creativity, which contributes to a creative dialogue between children and educators. Through musical arts, critical and aesthetic thinking is affirmed, and the child's creative process is encouraged, while by expressing themselves through visual arts, children do not replicate reality but creatively express their experiences, emotions, knowledge, and understanding.

Keywords: the four "C"s, play, music, art, creativity

Nina Horvat, mag. praesc. educ., odg. mentor
Dječji vrtić Bjelovar, Bjelovar

Klaudija Martić, mag. praesc. educ., odg. savjetnik
Dječji vrtić En ten tini, Zagreb

Refleksivna praksa - uporište profesionalnog razvoja odgajatelja

Sažetak

Nakon završetka formalnog obrazovanja i stjecanja propisane diplome odgajatelji ulazi u profesionalnu sferu života te započinju svoju karijeru, međutim, tu ne prestaje njihovo profesionalno učenje i razvoj. Uslijed novih znanstvenih otkrića i spoznaja te ubrzanog razvoja novih tehnologija dolazi do preispitivanja i promjene obrazovne paradigme, što od odgajatelja iziskuje kontinuirano profesionalno obrazovanje kroz različite formalne, neformalne i informalne oblike učenja. U odgajateljskoj profesiji, kao i u drugim obrazovnim profesijama, posebno je izražena ta dinamičnost promjena kao i nužnost neprestanog stjecanja novih i revidiranja starih znanja. Oslanjajući se na teoriju odgajatelji kao glavni izvor i uporište učenja koriste svoju odgojno-obrazovnu praksu, koju temeljem dokumentacije u procesima samorefleksije i zajedničke refleksije analiziraju, propitkuju, mijenjaju i usavršavaju. Ustanove u kojima je zaživjela refleksivna praksa, a samim time i suvremeni način njenog dokumentiranja, potiče se rad zajednica učenja u samoj matičnoj ustanovi ali i umrežavanje profesionalaca iz različitih ustanova i stvaranje tzv. mreže zajednica učenja. U ovom izlaganju prikazat će se uloga i značaj refleksivne prakse u profesionalnom razvoju odgajatelja u različitim segmentima njegova rada i djelovanja.

Ključne riječi: dokumentacija, odgojno-obrazovna praksa, profesionalni razvoj, refleksija, samorefleksija

Nina Horvat, mag. praesc. educ., Educator, Mentor
Kindergarten Bjelovar, Bjelovar

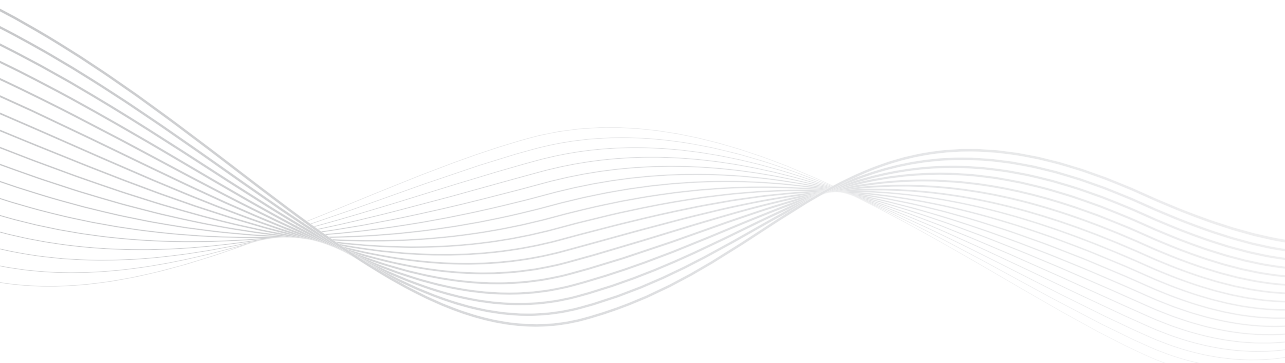
Klaudija Martić, mag. praesc. educ., Senior Educator
Kindergarten En ten tini, Zagreb

Reflective Practice - The Foundation of Educators' Professional Development

Abstract

Upon completion of formal education and acquiring the required degree, educators enter the professional sphere of life and begin their careers. However, their professional learning and development do not cease at this point. Due to new scientific discoveries and insights, as well as the rapid development of new technologies, the educational paradigm is being re-examined and changed, requiring educators to engage in continuous professional development through various formal, non-formal, and informal learning modalities. In the teaching profession, as in other educational professions, this pace of change and the necessity of constantly revising old and acquiring new knowledge are particularly important. Relying on theory, educators use their educational practice as the main source and foundation for learning, which they analyze, question, modify, and improve based on documentation through processes of self-reflection and collective reflection. Institutions where reflective practice, and as a result a modern way of documenting it, has become established, the activities of learning communities within the home institution itself is encouraged, but also networking of professionals from different institutions and establishment of the so-called network of learning communities. This presentation will showcase the role and significance of reflective practice in the professional development of educators in various segments of their work and activities.

Keywords: documentation, educational practice, professional development, reflection, self-reflection

Matea Ivanković, odgajateljica
Dječji vrtić Karlovac

Branka Ožura, odgajateljica mentorica
Dječji vrtić Karlovac

Mentoriranje kao pedagoški odnos

Dva pogleda, jedan cilj – perspektiva mentora i pripravnika na izazove pripravnništva

Sažetak

Mentoriranje kao pedagoški proces ponekad sličí na putovanje gdje sudionici znaju kuda idu, ali ne znaju niti s čime putuju, kojim putem idu, niti na koje će sve prepreke na tom putu naići. Ponekad se sve čini poprilično složeno i zahtjevno za oba putnika. Rezultat na kraju obično bude osviješteni mladi čovjek spreman na izazove sutrašnjice u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Mentoriranje se zasniva na komunikaciji, povjerenju i zajedničkim ciljevima. Povjerenje se na stječe preko noći. Na njemu se radi. Potrebne su dvije osobe koje su dovoljno fleksibilne i spremne za refleksiju. Osobe koje imaju dovoljno motivacije za rad na sebi i svojoj implicitnoj pedagogiji. Nakon što pripravnik krene u proces pripravnništva javljaju se i mnoga profesionalna ali i osobna promišljanja s jedne i druge strane, kako mentora, tako i pripravnika.

Stav mentora:

Kako rani i predškolski odgoj danas pred profesionalce stavlja obilje profesionalnih izazova, tako i priprema visoko obrazovanih mladih pripravnika, pred mentore stavlja potrebu cjeloživotnog učenja i konstantnog profesionalnog, ali i osobnog propitivanja. Dosta toga ovisi i o intrinzičnoj potrebi pripravnika za učenjem, uvažavanju mentora kao kritičkog prijatelja i međusobnoj usklađenosti osobnosti odgojitelja mentora i pripravnika.

Stav pripravnika:

Pripravnički staž u dječjem vrtiću predstavlja važan korak za svakog budućeg odgajatelja u predškolskom obrazovanju. Kroz pripravnički rad, mladi stručnjaci imaju priliku primijeniti teorijska znanja stečena tijekom studija u stvarnim situacijama, raditi s djecom, surađivati s kolegama i učiti od mentora.

Pripravniku je kvalitetan mentor potreban iz razloga što mentor pruža ne samo tehničku, nego i emocionalnu, pedagošku i profesionalnu podršku koja je neophodna za uspješan razvoj pripravnika u njegovoj struci. Mentor pomaže u prijenosu znanja, usmjeravanju prema profesionalnim standardima, izgradnji samopouzdanja i razvijanju refleksivnih vještina. Kroz proces pripravnništva, pripravnik ne samo da stječe potrebne vještine za samostalni rad, nego se također priprema za suočavanje s izazovima i odgovornostima koje donosi rad u području ranog i predškolskog obrazovanja.

Samo zajedničkim radom i trudom, zahvaljujući intrinzičnoj potrebi za poboljšanjem samih sebe dolazi se do kvalitetnih rezultata procesa uvođenja u rad. Rezultat je mladi kvalitetni odgojitelj sposoban za sve izazove koje nam nosi su-
trašnjica.

Ključne riječi: odgojitelj mentor, odgojitelj pripravnik, izazovi pripravnništva

Matea Ivanković, educator
Kindergarten Karlovac

Branka Ožura, Educator, Mentor
Dječji vrtić Karlovac

Mentoring as a Pedagogical Relationship

Two perspectives, one goal – the mentor's and intern's views on the challenges of the internship

Abstract

Mentoring as a pedagogical process sometimes resembles a journey where the participants know where they are going but are uncertain about what they are traveling with, what path they are taking, or what obstacles they will encounter along the way. At times, everything seems quite complex and demanding for both travelers. The end result is usually an aware young person, prepared for the challenges of tomorrow in early childhood and preschool education.

Mentoring is based on communication, trust, and shared goals. Trust is not built overnight. It is something that is worked on. It requires two people who are flexible enough and open to reflection. People who are motivated to work on themselves and their implicit pedagogy. Once the intern begins the mentoring process, many professional and personal reflections arise, both from the mentor and the intern's perspectives.

The Mentor's Perspective:

As early childhood education today presents numerous professional challenges, it also prepares highly educated young interns, placing on mentors the need for lifelong learning and constant professional as well as personal reflection. Much depends on the intern's intrinsic need for learning, respecting the mentor as a critical friend, and the mutual alignment of the personalities of the educator mentor and the intern.

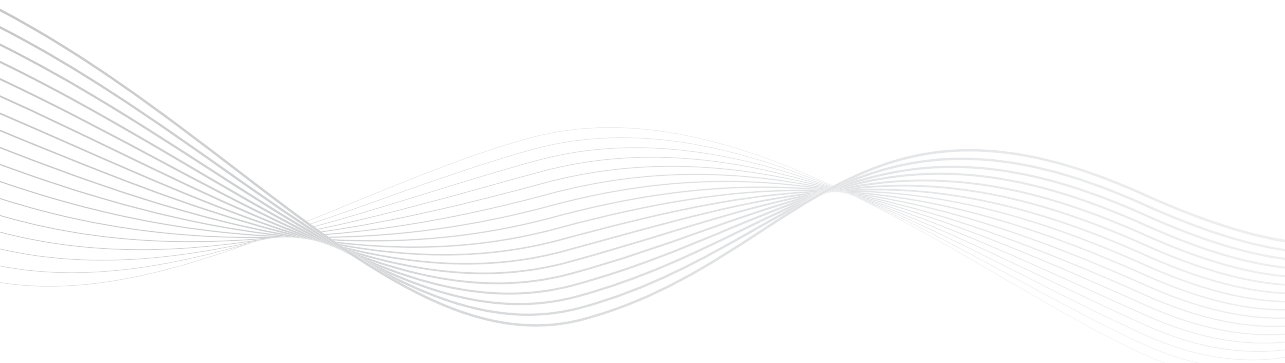
The Intern's Perspective:

The internship at a kindergarten is an important step for any future educator in preschool education. Through the internship, young professionals have the opportunity to apply theoretical knowledge gained during their studies in real situations, work with children, collaborate with colleagues, and learn from mentors.

A quality mentor is essential for the intern because the mentor provides not only technical but also emotional, pedagogical, and professional support, which is crucial for the successful development of the intern in their profession. The mentor aids in transferring knowledge, guiding the intern toward professional standards, building self-confidence, and developing reflective skills. Throughout the internship process, the intern not only gains the necessary skills for independent work but also prepares for the challenges and responsibilities of working in the field of early childhood and preschool education.

Only through joint effort and work, fueled by the intrinsic need for self-improvement, can the process of professional integration yield high-quality results. The outcome is a young, skilled educator ready for all the challenges of tomorrow.

Keywords: mentor educator, intern educator, internship challenges

Sandra Jovišić, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić "Cvit Mediterana", Split, Hrvatska

Profesionalno učenje na ESEP platformi za razvoj refleksivne i emancipacijske prakse odgojno-obrazovnih djelatnika

Sažetak

ESEP platforma (European School Education Platform) i njen sastavni dio, eTwinning, predstavljaju važne tehnološke, informacijske i organizacijske resurse za profesionalno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika te razvoj refleksivne i emancipacijske prakse. Navedeni resursi omogućuju odgojno-obrazovnim djelatnicima sudjelovanje u međunarodnim projektima, razmjenu ideja i razvijanje novih pristupa radu s djecom. Jedna od glavnih prednosti ESEP platforme je njena pristupačnost i fleksibilnost, što omogućuje djelatnicima da sudjeluju u raznovrsnim aktivnostima usavršavanja prema vlastitim potrebama i interesima. Sudjelovanje u eTwinning projektima pruža priliku za razvoj ključnih kompetencija, uključujući digitalne vještine, interkulturalnu osjetljivost i sposobnost upravljanja projektima.

Refleksivna praksa posebno se potiče situacijskim učenjem, omogućavajući odgojno-obrazovnim djelatnicima da kritički promišljaju o svojoj praksi i prilagođavaju je suvremenim pedagoškim potrebama. ESEP platforma potiče i emancipaciju odgojno-obrazovnih djelatnika, pružajući im priliku za povezivanje s kolegama iz drugih zemalja. Time se širi njihov profesionalni horizont, stvara uvid u različite pedagoške pristupe i jača osjećaj pripadnosti globalnoj obrazovnoj zajednici. Takva suradnja ne samo da poboljšava profesionalne kompetencije već doprinosi i inovacijama na lokalnoj i europskoj razini.

Dobrobiti korištenja ESEP platforme uključuju poboljšanje kvalitete obrazovnog rada, povećanje profesionalne motivacije i izgradnju zajednice praktičara

koja njeguje cjeloživotno učenje. ESEP i eTwinning omogućuju djelatnicima da kroz kolaborativne aktivnosti, refleksiju i inovacije postanu nositelji promjena u obrazovnim sustavima.

Ključne riječi: ESEP platforma, eTwinning, profesionalno učenje, refleksivna praksa, emancipacija

Sandra Jovišić, mag. praesc. educ.
Kindergarten "Cvit Mediterana", Split, Croatia

Professional learning on the ESEP for developing educators' reflective and emancipatory practices

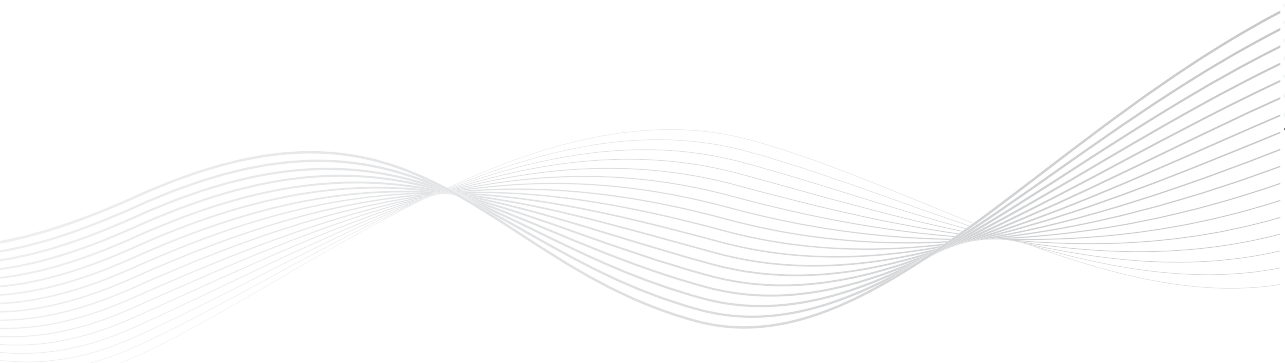
Abstract

The ESEP (European School Education Platform) and its integral component, eTwinning, represent crucial technological, informational, and organizational resources for the professional development of educators, fostering reflective and emancipatory practices. These resources enable participation in international projects, exchange of ideas, and the development of innovative approaches to working with children. A key advantage of the ESEP is its accessibility and flexibility, allowing educators to engage in diverse professional development activities tailored to their individual needs and interests. Participation in eTwinning projects provides opportunities to develop key competencies, including digital skills, intercultural sensitivity, and project management capabilities.

Reflective practice is particularly encouraged through situational learning, enabling educators to critically evaluate and adapt their practices to meet contemporary pedagogical needs. The ESEP also promotes the emancipation of educators by providing opportunities for connection with colleagues from other countries. This broadens their professional horizons, offers insights into diverse pedagogical approaches, and strengthens their sense of belonging to the global educational community. Such collaboration not only enhances professional competencies but also drives innovation at both local and European levels.

The benefits of utilizing the ESEP include improving the quality of educational work, increasing professional motivation, and fostering a community of practitioners committed to lifelong learning. Through collaborative activities, reflection, and innovation, ESEP and eTwinning empower professionals to become agents of change within educational systems.

Keywords: ESEP, eTwinning, professional learning, reflective practice, emancipation

Željka Kovačević Kruljac, odgajateljica
Dječji vrtić "Izvor"

Terezija Zakarić, odgajateljica
Dječji vrtić "Izvor"

Oснаživanje autonomije i emancipacije djece u odgojno-obrazovnom procesu

Sažetak

U suvremenom odgojno-obrazovnom procesu, posebna pažnja posvećujemo osnaživanju autonomije i emancipacije djece. U akcijskim istraživanjima djeca igraju ključnu ulogu, aktivno sudjelujući u svim fazama istraživanja. Prateći interese djece, mi kao odgojitelji pripremamo bogato i poticajno materijalno okruženje koje potiče daljnji tijek istraživanja i poziva na akciju. Djeca su ravnopravni sudionici kreiranja materijalnog okruženja, projekata, smjerova istraživanja, i realizaciju istih. Često mijenjaju namještaj u sobi kako bi mogli odraditi željenu aktivnost, unoseći svoje ideje i prilagođavajući prostor prema svojim potrebama.

Korištenje tehnologije, poput fotoaparata, dodatno osnažuje dječju autonomiju. Djeca su pokazala interes za korištenje fotoaparata nakon što su vidjela odgojitelje kako dokumentiraju. Omogućili smo im dva fotoaparata, a djeca su brzo usvojila osnove fotografiranja metodom pokušaja i pogrešaka. Suočili su se s problemima poput pražnjenja baterija i punjenja SD kartica, no brzo su naučili kako riješiti te izazove uz minimalnu pomoć odgojitelja. Pored toga, djeca koriste laptop i projektor kako bi zajednički odradili refleksije onoga što je fotografirano ili snimljeno, razvijajući svoje komunikacijske i refleksivne vještine.

Tijekom pregleda fotografija, djeca su imala priliku komentirati i objašnjavati što su zabilježila. U početku su fotografirali sve i svašta, no s vremenom su se izdvojila djeca koja su pokazala veći interes i upornost u fotografiranju. Njihova fascinacija i iskustvo s fotografijom došla je do izražaja tijekom projekta "Točka, linija, oblik i boja". U ovom projektu, djeca su pomoću fotoaparata bilježila svo-

ja shvaćanja pojmova, a njihove fotografije smo isprintali i dali im na uvid. Djeca su potom objašnjavala što su fotografirala, a fotografije smo izložili na završnoj izložbi naše likovne skupine. Ova izložba pružila je djeci priliku da pokažu kako njihovo oko zapaža svijet i kako su ravnopravni akteri u procesu učenja i istraživanja.

Ključne riječi: autonomija, dokumentiranje, kreativnost, likovnost, materijalno okruženje, refleksija

Željka Kovačević Kruljac, educator
Kindergarten "Izvor", Zagreb

Terezija Zakarić, educator
Kindergarten "Izvor", Zagreb

Empowering autonomy and emancipation of children in the educational process

Abstract

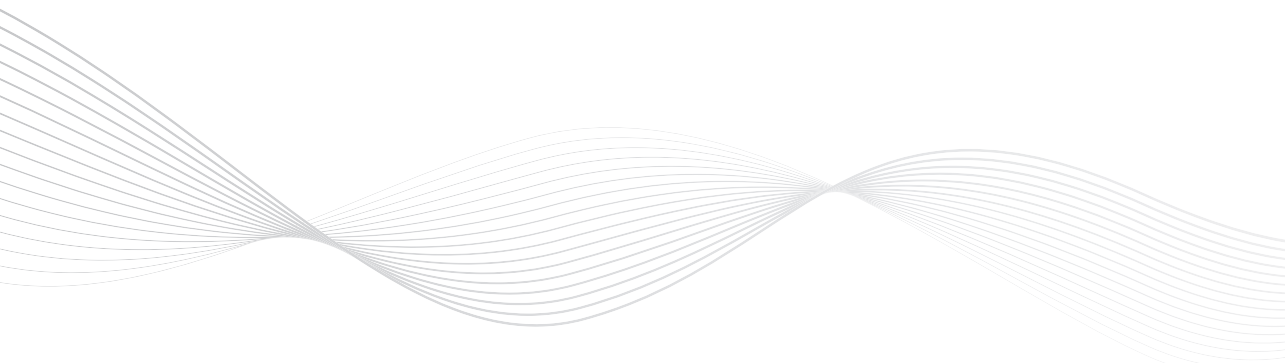
In the modern educational process, special attention is given to empowering the autonomy and emancipation of children. In action research, children play a key role, actively participating in all phases of the research. Following the children's interests, we as educators prepare a rich and stimulating material environment that encourages further research and calls for action. Children are equal participants in creating the material environment, projects, research directions, and their realization. They often change the furniture in the room to carry out the desired activity, bringing their ideas and adjusting the space according to their needs.

Using technology, such as cameras, further enhances children's autonomy. The children showed interest in using cameras after seeing the educators document. We provided them with two cameras, and the children quickly grasped the basics of photography through trial and error. They faced problems such as battery depletion and SD card charging but quickly learned how to solve the-

se challenges with minimal help from the educators. Additionally, children use a laptop and projector to collectively reflect on what has been photographed or recorded, developing their communication and reflective skills.

During the review of the photographs, the children had the opportunity to comment and explain what they had captured. Initially, they photographed everything and anything, but over time, children who showed greater interest and persistence in photography stood out. Their fascination and experience with photography came to the fore during the project “Point, Line, Shape, and Color.” In this project, children used cameras to record their understanding of concepts, and their photographs were printed and shown to them. The children then explained what they had photographed, and the photographs were displayed at the final exhibition of our art group. This exhibition provided children with the opportunity to show how their eyes perceive the world and how they are equal actors in the learning and research process.

Keywords: autonomy, material environment, documentation, reflection, creativity, art

Larisa Makovac, pedagoginja
Dječji vrtić Tičići, Novigrad
Scuola materna Tičići Cittanova

Razvijanje refleksivnih kapaciteta ustanove - naše putovanje ka refleksivnoj praksi

Sažetak

Promatramo li vlastitu profesionalnu ulogu u kontekstu društvenih događanja, percepcije javnosti i različitih okolnosti koje nije moguće predvidjeti, trebamo više od teorijskih znanja kako bi kontinuirano rasli i razvijali se, a pritom se kompetentno nosili sa svime što utječe na naš rad. Potrebno je razumjeti sebe u vlastitoj profesionalnoj ulozi: zbog čega sam tu, što trebam od svog poziva? Što činim iz te svoje uloge, zašto to činim i za koga?

Istraživanje i zajedničko promišljanje vrijednosti, uvjerenja i očekivanja na kojima kao pojedinci gradimo svoju praksu, razgovor o znanjima i pretpostavkama vidljivima u našem radu, kritičko promišljanje načina na koje se naš postupak reflektira na proces ili sudionike tog procesa- neki su od puteva ka boljem razumijevanju svoje profesionalne uloge.

Takav pristup vlastitom i tuđem radu vodi nas u smjeru kritičke refleksije i omogućava nam preuzimanje odgovornosti za dugosežne implikacije našeg svakodnevnog profesionalnog djelovanja.

Refleksivna praksa nije nov koncept; John Dewey još je u prvim desetljećima 20. stoljeća pisao o odnosu i odrednicama refleksivne naspram rutinske prakse, a brojni su se autori nastavili baviti pojmovima refleksivnosti, refleksivne prakse i kritičke refleksije. Pred praktičarima je više mogućih razumijevanja onoga što je važno za kvalitetnu refleksiju. Iako se učestalo koristi u kontekstu profesionalnog učenja i razvoja i čini se sveprisutnim, rasprostranjenim alatom, razvijanje refleksivne prakse u stvarnosti je složen i prilično obeshrabrujuć posao. Taj podatak

sam pronašla u literaturi i potvrđujem ga kroz vlastito iskustvo. Odabrala sam započeti i krenuti u avanturu refleksivne prakse unatoč nesigurnost uslijed manjka iskustva i osjećaja nedovoljnog znanja - slijedila je potraga za djelotvornim i svrhovitim načinom korištenja kritičke refleksije u specifičnim uvjetima mog profesionalnog okruženja. Što to najviše trebamo kao kolektiv? Kako zajedno putovati u tom smjeru na svima koristan način, u uvjetima u kojima niti sve osobe putuju istom brzinom, niti kreću s istoga mjesta- niti putuju s jednakim entuzijazmom?

Svako profesionalno okruženje čine ljudi s njihovim pojedinačnim, različito istraženim iskustvima. Refleksija može biti prostor uvida i učenja ukoliko naučimo postavljati pitanja koja nas ne zadržavaju na "sigurnoj" površini, već nas potiču pogledati dublje, propitivati svrhu, značenje i implikacije naših postupaka i perspektiva. Postavljanje takvih pitanja u pravome trenutku je vještina koju nakon sedam godina još uvijek učim.

Ključne riječi: vrtički pedagog, refleksivna praksa, kritička refleksija, profesionalni rast i razvoj, profesionalna odgovornost

Larisa Makovac, pedagogue
Kibndergarten Tičići, Novigrad
Scuola materna Tičići, Cittanova

Developing the reflective capacities of the institution - our journey towards reflective practice

Abstract

If we observe our professional role in a light of social context, public opinions and various circumstances that cannot be predicted, we need more than pure theoretical knowledge to continue to grow and develop while competently handling everything that influence our work. It's necessary to increase our professional self-understanding: why do I choose to be here, what do I need from my vocation? What am I doing, why I'm doing it and for whom?

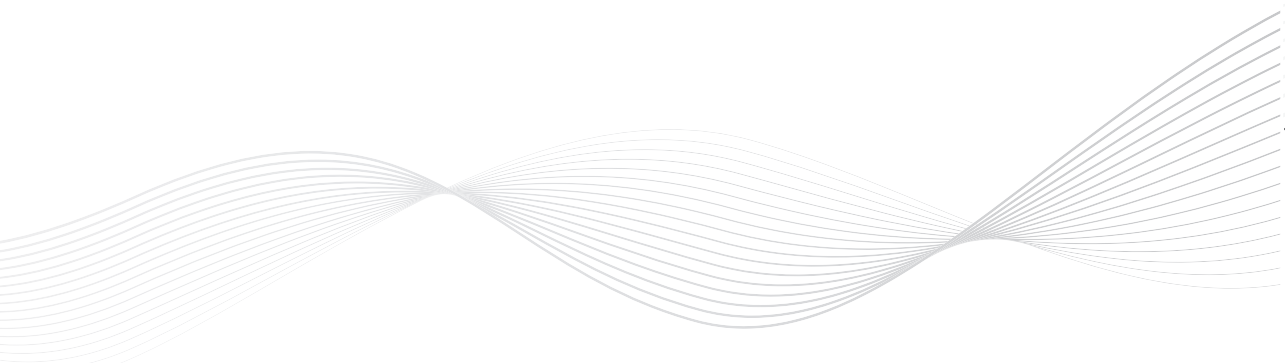
Exploring and collectively reflecting on values, beliefs, and expectations upon which we build our practices as individuals, discussing the knowledge and assumptions notable in our actions and critically reflecting upon the ways in which our actions affect the process or participants in that process – it can all be useful pathways to a better understanding our professional role.

Such an approach leads us to a critical reflection and enables us to acknowledge and own our responsibility for the long-term implications of our daily professional actions.

Reflective practice is not a new concept; John Dewey wrote about the relationship and determinants of reflective versus routine practice in the early decades of the 20th century, and numerous authors have continued to explore different frameworks and definitions for reflexivity, reflective practice, and critical reflection. That leaves practitioners with possible different understandings of what is important for a high quality reflection. Although frequently used as part of professional learning and development, seeming ubiquitous, widespread tool, developing reflective practice in reality is a complex and rather daunting task. I found this information in the literature and I confirm it through my own experience. I chose to begin and embark on the adventure of reflective practice despite the uncertainty due to lack of experience and a feeling of insufficient knowledge - what followed was a search for an effective and purposeful way to use critical reflection in the specific conditions of my professional environment. What do we need the most as a collective? How do we travel together in desired direction in a purposeful way, if not all people travel at the same speed, nor they start from the same place - nor they travel with the same enthusiasm?

Every professional environment consist of people with their own unique experiences explored at different levels. Reflection can be a space of insight and learning if we learn to ask questions that don't hold us "safe" on the surface, but rather encourage us to look deeper, questioning the purpose, meaning and implications of our actions and perspectives. Being able to ask such questions at the right moment is a skill which I'm still in process of learning , seven years and going.

Keywords: kindergarten teacher, reflective practice, critical reflection, professional growth and development, professional responsibility

Tonka Novak, odgajatelj djece rane i predškolske dobi
Dječji vrtić Dubrava, Zagreb

Osnajivanje profesionalne autonomije i emancipacije odgojno-obrazovnih djelatnika

Sažetak

Različite paradigme kvalitetne i holističke odgojno-obrazovne prakse svoja uporišta zasigurno pronalaze u implicitnim pedagogijama suvremenih praktičara. Implicitna pedagogija kao takva usko je povezana sa autonomnošću odgojitelja koji je manifestira u svom odgojno-obrazovnom radu.

Sa psihološke strane, autonomija je definirana kao upravljanje samim sobom, nezavisnost od vanjskih utjecaja na integritet osobe. Vrlo je slično definirana i emancipacija; oslobođenje od zavisnosti, podložnosti, ugnjetavanja, stjecanje neovisnosti, osamostaljenje.

U profesionalnom bi smislu to značilo da odgojitelji trebaju jačati profesionalne kompetencije; istraživati i reflektirati vlastitu odgojno-obrazovnu praksu, stručno se usavršavati u područjima vlastitog interesa i u područjima suvremenih pedagoških paradigmi, istraživati različite, a ne vjerovati u univerzalne strategije.

Dinamika promjena s kojima je suvremeno društvo svakodnevno suočeno pred praktičare stavlja profesionalnu obavezu akcentiranja važnosti odgoja za budućnost. Praćenjem relevantnih istraživanja i literature odgojitelji mogu kritički promišljati, konstruktivno utjecati na razvoj profesionalne autonomije i emancipacije, samim time i unaprijediti vlastite implicitne pedagogije. Neki od strategija mogu manifestirati u vlastitoj odgojno-obrazovnoj praksi, potom reflektirati provedeno, i na taj način unaprijediti kurikulum unutar mikro (matična odgojna skupina) i makro konteksta (odgojno-obrazovna ustanova).

Odgojitelji kao modeli za učenje u recipročnom odnosu na relaciji dijete – odgojitelj, umjesto nametanja standardiziranih vještina i spoznaja, osnaživanjem

vlastite autonomije utječu i na razvoj autonomije svakog djeteta ponaosob, a sve s ciljem pripremanja sadašnjih i budućih generacija na nepredvidljivost globalnih promjena.

Ključne riječi: implicitna pedagogija, autonomija, emancipacija, refleksivna praksa, kurikulum, odgojitelj

Tonka Novak, Educator
Kindergarten Dubrava, Zagreb

Empowerment of professional autonomy and emancipation of educational workers

Abstract

Different paradigms of quality and holistic educational practices undoubtedly find their foundation in the implicit pedagogies of contemporary practitioners. Implicit pedagogy, as such, is closely linked to the autonomy of kindergarten teachers who manifest it in their educational work.

From a psychological perspective, autonomy is defined as self-management, independence from external influences on the integrity of the person. Emancipation is similarly defined; liberation from dependence, subjugation, oppression, gaining independence, and self-reliance.

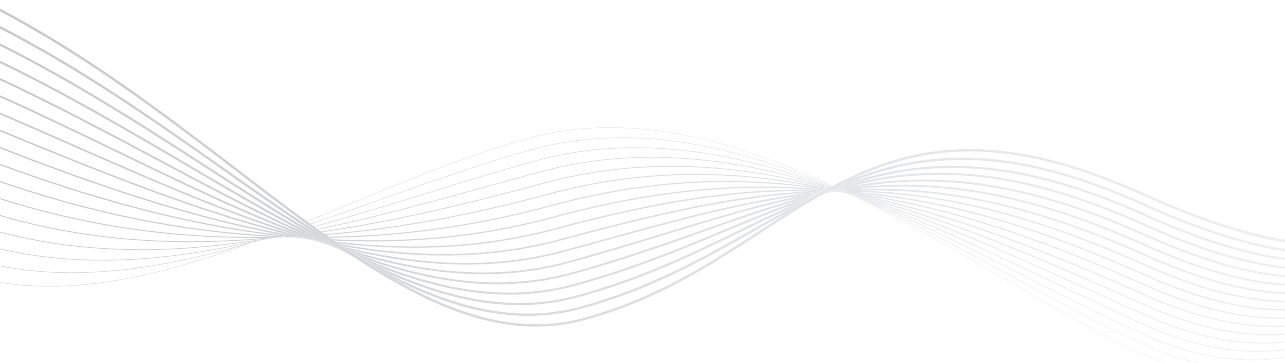
In a professional sense, this means that kindergarten teachers should strengthen their professional competencies; explore and reflect on their own educational practices, engage in professional development in areas of personal interest and in contemporary pedagogical paradigms, and explore different approaches rather than believing in universal strategies.

The dynamics of change with which contemporary society is daily confronted impose a professional obligation on practitioners to emphasize the importance of education for the future. By following relevant research and literature, kindergarten teachers can critically reflect, constructively influence the development of professional autonomy and emancipation, and thereby improve their own implicit pedagogies. Some of the strategies can manifest in their own educational

practices, then reflect on their implementation, and in this way improve the curriculum within both micro (educational group) and macro contexts (educational institution).

Kindergarten teachers, as models for learning in a reciprocal relationship between child and kindergarten teacher, instead of imposing standardized skills and knowledge, strengthen their own autonomy and influence the development of each child's autonomy, with the goal of preparing current and future generations for the unpredictability of global changes.

Keywords: implicit pedagogy, autonomy, emancipation, reflective practice, curriculum, kindergarten teacher

Irena Oltran, odgajateljica mentorica
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Ivana Papić, odgajateljica
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Jadranka Dević, odgajateljica
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Tea Škibola, odgajateljica
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Priprema za budućnost, izazove modernog društva i svijet tehnologije osnaživanjem autonomije i emnicipacije djece u vrtiću

Sažetak

U našem vrtiću naglasak se stavlja na osnaživanje dječje autonomije i emancipacije, koje su temeljne vrijednosti obrazovnog procesa. Ovaj pristup prepoznaje dijete kao kompetentno, kreativno i aktivno biće koje ima pravo sudjelovati u kreiranju vlastitog razvoja. Mi odgajatelji smo u tom procesu partneri i pomagači koji stvaraju okruženje u kojem se djeca osjećaju sigurno istraživati, izražavati svoje mišljenje i donositi odluke.

Autonomija se potiče kroz aktivnosti koje omogućuju djeci da biraju, rješavaju probleme i preuzimaju odgovornost za svoje postupke. Projektno učenje omogućuje djeci da sama postavljaju ciljeve, traže rješenja i preuzimaju aktivne uloge u svojoj zajednici. Time se razvijaju ključne vještine poput kritičkog razmišljanja, samostalnosti i suradnje. Mi kao odgajatelji samo pratimo njihove interese te im omogućujemo da imaju dovoljno prostora da prepoznaju vlastite sposobnosti i razvijaju povjerenje u svoje odluke.

Emancipacija djece temelji se na participaciji, što znači da dijete ima pravo biti aktivan sudionik u odgojno-obrazovnom procesu. To podrazumijeva osluškivanje dječjih interesa, prilagodbu aktivnosti njihovim potrebama i stvaranje prilika

za izražavanje ideja. Uključivost je važna, jer se tako osigurava sudjelovanje svih u skladu s njihovim sposobnostima i razvojnim razlikama.

U današnjem vremenu brzih promjena, djeci je potrebno omogućiti prostor za kreativno promišljanje i donošenje zaključaka kako bi razvila sposobnost suočavanja s izazovima budućnosti. Mnogi od tih problema danas još nisu aktualni, ali će zahtijevati inovativna rješenja i prilagodbu svijetu u kojem tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju, igra sve značajniju ulogu. Osnaživanje djece za stvaranje novih ideja i njihovu implementaciju osigurava njihov budući doprinos društvu i održivom razvoju.

Dok umjetna inteligencija ima nevjerojatne sposobnosti u brzom procesiranju podataka, automatizaciji i analizi, ljudske osobine poput kreativnosti, empatije i sposobnosti prilagodbe osiguravaju da će čovjek igrati ključnu ulogu u oblikovanju budućnosti i to su osobine koje trebamo njegovati.

Ključne riječi: emancipacija djece, projektno učenje, kreativno razmišljanje, odlučivanje

Irena Oltran, Educator, Mentor
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Ivana Papić, Educator
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Jadranka Dević, Educator
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Tea Škibola, Educator
Dječji vrtić "Morska vila" Nin

Preparing for the Future: Addressing the Challenges of Modern Society and the World of Technology by Empowering Children's Autonomy and Emancipation in Preschool

Abstract

In our preschool, the emphasis is placed on empowering children's autonomy and emancipation, which are fundamental values of the educational process. This

approach recognizes the child as a competent, creative, and active individual with the right to participate in shaping their own development. As educators, we act as partners and facilitators, creating an environment where children feel safe to explore, express their opinions, and make decisions.

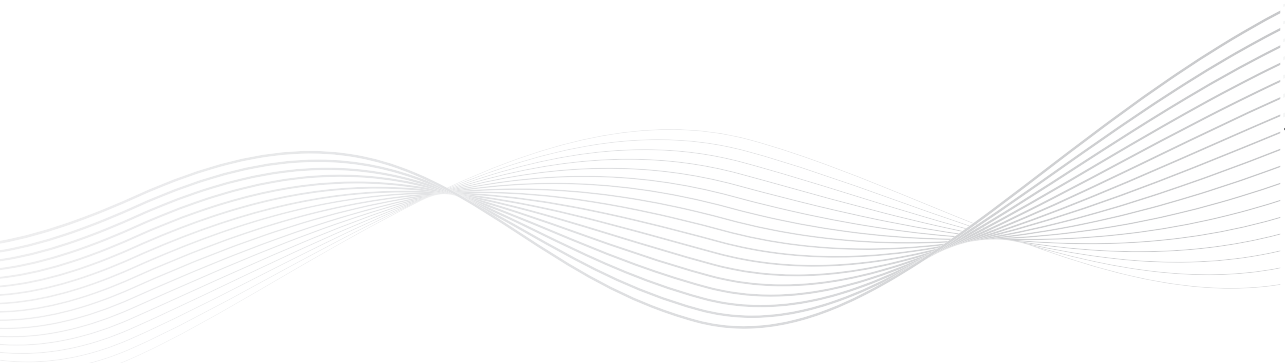
Autonomy is encouraged through activities that enable children to choose, solve problems, and take responsibility for their actions. Project-based learning allows children to set their own goals, seek solutions, and take on active roles within their community. This approach develops key skills such as critical thinking, independence, and collaboration. As educators, we merely follow their interests and provide enough space for them to recognize their abilities and build confidence in their decisions.

The emancipation of children is grounded in participation, meaning that children have the right to be active participants in the educational process. This involves listening to their interests, adapting activities to their needs, and creating opportunities for them to express their ideas. Inclusivity is essential to ensure that all children participate according to their abilities and developmental differences.

In today's rapidly changing world, children need opportunities for creative thinking and decision-making to develop the skills necessary to face future challenges. Many of these challenges may not yet be apparent but will require innovative solutions and adaptability in a world where technology, including artificial intelligence, plays an increasingly significant role. Empowering children to create and implement new ideas ensures their future contribution to society and sustainable development.

While artificial intelligence boasts remarkable capabilities in data processing, automation, and analysis, uniquely human qualities such as creativity, empathy, and adaptability will ensure that humans play a key role in shaping the future. These are the traits we must nurture in children to prepare them for the challenges and opportunities ahead.

Keywords: emancipation of children, project-based learning, creative thinking, decision-making

Irena Oltran, odgovajateljica mentorica
Kindergarten "Morska vila", Nin

Gorana Žuvela, pedagoginja
Kindergarten "Morska vila", Nin

Razvoj refleksivnih kompetencija u dječjem vrtiću "Morska vila" Nin

Sažetak

Prezentacija prikazuje razvoj refleksivne prakse u vrtiću, s naglaskom na važnost motiviranog kolektiva i stalne želje za unaprjeđenjem. Prije nekih 10 godina, refleksija je bila otežana organizacijskim i tehničkim izazovima. Tjedni sastanci bili su ključni za razmjenu iskustava, no ograničeno radno vrijeme pedagoginje i tehnička oprema, poput loših fotografija i videozapisa, otežavali su dokumentiranje i analizu. U početnoj fazi prikupljali smo razne medije – crteže, 3D prikaze, modele i fotografije dječjih aktivnosti. Cilj je bio zabilježiti napredak djece, no sakupljanje tih medija u fizičkom obliku bilo je nepraktično i brzo je postalo teško za organizirati, a dokumentiranje odnosno analiza i interpretacija prikupljenih zapisa najčešće prekasna. Razvoj prakse vrtića više je bio orijentiran na parcijalne seminare i stručna usavršavanja izvana.

Prvi pokušaj organizacije dokumentacije odnosno usmjeravanja na jačanje unutarnjih kapaciteta i refleksivne kulture provodio se dokumentiranjem putem PowerPointa, koji je pružio osnovni okvir za prezentaciju rada. Međutim, kroz neko vrijeme su uočena njegova ograničenja – sporost u izradi, nedostatak fleksibilnosti u organizaciji i teškoće u dijeljenju sadržaja. Iako je PowerPoint omogućavao jednostavno prikazivanje i pohranu sadržaja, njegov dizajn nije bio dovoljno dinamičan, a dijeljenje između kolega bilo je komplicirano. Također, najčešće se samo tumačenje i analiza prikupljenih zapisa događalo prekasno, po završetku aktivnosti.

2019. godine prelazimo u novoizgrađeni objekt našeg vrtića, s većim kapacitetom odgojnih skupina i većim brojem odgajatelja što čini daljnji razvoj refleksivne prakse još izazovnijim. Ubrzo nakon početka, našli smo se u situaciji zatvaranja, izolacije, i stalnih prekida kontinuiteta odgojno obrazovnog rada. U tom periodu primorani smo koristiti digitalne tehnologije i mogućnosti koje nam pružaju, za rad i učenje “na daljinu”. Nakon povratka u “normalu” dio odgajatelja počinje koristiti *Canvu*, koja je donijela značajne promjene. *Canva* je omogućila kvalitetnu organizaciju, vizualno privlačnu prezentaciju i jednostavno dijeljenje materijala. Omogućila nam je bolje praćenje dječjeg napretka, lakše dokumentiranje aktivnosti i učinkovitije rasprave tijekom tjednih sastanaka.

Ključne riječi: refleksivna praksa, digitalna tehnologija, *Canva*

Irena Oltran, Educator, Mentor
Kindergarten “Morska vila”, Nin

Gorana Žuvela, Pedagogue
Kindergarten “Morska vila”, Nin

Development of reflexive competences in kindergarten “Morska vila”, Nin

Abstract

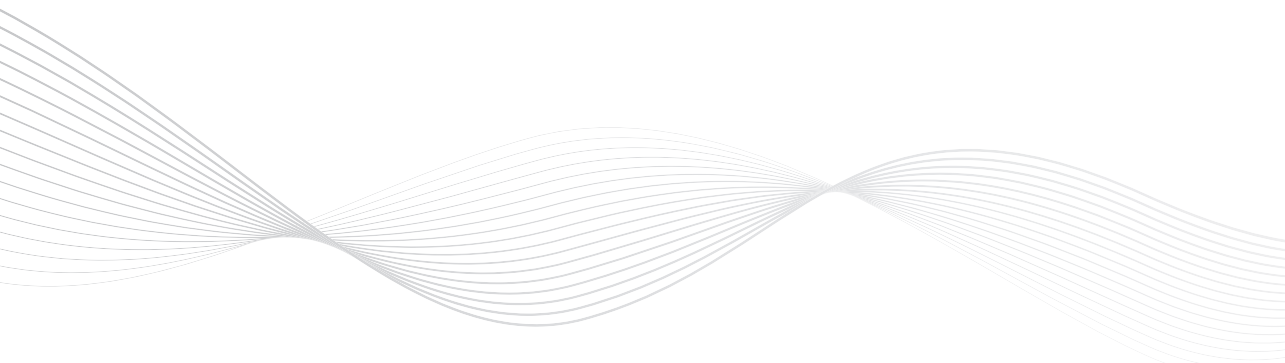
The presentation shows the development of reflective practice in kindergarten, with an emphasis on the importance of a motivated team and the constant desire for improvement. Some 10 years ago, reflection was hampered by organizational and technical challenges. The weekly meetings were crucial for the exchange of experiences, but the limited working hours of the pedagogues and technical equipment, such as poor photos and videos, made documentation and analysis difficult. In the initial phase, we collected various media – drawings, 3D renderings, models and photos of children's activities. The goal was to record the children's progress, but collecting these media in physical form was impractical and quickly became difficult to organize, and the documentation or analysis and interpretation of the collected records was usually too late. The development of

kindergarten practice was more oriented towards partial seminars and professional training from outside.

The first attempt to organize documentation, that is, to focus on strengthening internal capacities and reflective culture, was carried out by documenting through PowerPoint, which provided the basic framework for the presentation of the work. However, its limitations have been noticed over time - slowness in creation, lack of flexibility in organization and difficulties in sharing content. Although PowerPoint made it easy to display and store content, its design was not dynamic enough, and sharing between colleagues was complicated. Also, most often the interpretation and analysis of the collected records took place too late, after the activity was over.

In 2019, we are moving to the newly built facility of our kindergarten, with a larger capacity for educational groups and a larger number of educators, which makes the further development of reflective practice even more challenging. Shortly after the beginning, we found ourselves in a situation of closure, isolation, and constant interruptions in the continuity of educational work. During that period, we are forced to use digital technologies and the opportunities they provide for working and learning "at a distance". After the return to "normal", part of the educators started using *Canva*, which brought significant changes. *Canva* enabled high-quality organization, visually attractive presentation and easy sharing of materials. It enabled us to better monitor children's progress, easier documentation of activities and more effective discussions during weekly meetings.

Keywords: reflective practice, digital technologies, *Canva*

Suzana Parenčan Munda, ravnateljica
Dječji vrtić "Morski konjić – Scuola materna "Cavalluccio marino" Tar – Torre

Ana Mandić, odgajateljica
Dječji vrtić "Morski konjić – Scuola materna "Cavalluccio marino" Tar – Torre

Vrijednosti odgajatelja i odgojni potencijal aktivnosti djece kao središnje točke profesionalnog razvoja odgajatelja

Sažetak

Pedagoško osmišljavanje organiziranog boravka djece u prirodi tj. šumi, u našem je vrtiću prolazilo nekoliko faza. Ono je započelo nabavom tj. izradom opreme za različite sportske i natjecateljske aktivnosti čiji je cilj bio potaknuti razne oblike kretanja djece i time unaprijeđivati njihov fizički razvoj. u sljedećoj fazi, fokus s raznih oblika kretanja djece preusmjerio se na razne oblike druženja djece koje smo počeli pažljivije promatrati i s više pozornosti dokumentirati. Pažljivim promatranjem djece uočavali smo više ili manje njihove spremnosti da pomažu mlađoj ili manje kompetentnoj djeci u svladavanju različitih zadataka koje pred njih stavljaju prethodno pripremljeni poligoni tj. složene situacije svladavanja prostora. To nas je potaknulo da se i mi više usmjerimo na ovaj segment odgoja i razvoja djece, tj. da počnemo propitivati ono na što ih potičemo i što kod njih primarno razvijamo.

Postupno smo počeli osvješćivati da neki organizacijski oblici aktivnosti potiču djecu na solidarnost, empatičnost i kolegijalnost dok ih drugi koče. Postajalo nam je sve jasnije da se naša sklonost pa i fokusiranost na određene aktivnosti snažno odražava ne samo na aktivnosti kojima se djeca bave nego i na ono što imaju ili nemaju priliku u tim aktivnostima razvijati. Sve smo jasnije počeli uočavati odnos između naših vlastitih vrijednosti i odgojnih dobrobiti koje djeci omogućujemo pripremom uvjeta za određene aktivnosti. Zahvaljujući tim uvidima počeli smo pratiti kako se poticanje kompetitivnosti djece napušta u korist poticanja i razvoja njihove kooperativnosti i osvješćivali našu ulogu u tom prijelazu

zu. Nakon izvjesnog vremena, poligoni prethodno oblikovani za svladavanje raznih oblika kretanja i koordinacije pokreta djece pretvorili su se u poligone za testiranje i razvoj njihovih socijalnih vještina, solidarnosti i osjetljivosti za drugu djecu. Sukladno tome, drastično se mijenjao i način na koji vrednujemo te aktivnosti: glorificiranje individualnih postignuća djece počelo se napuštati u korist uočavanja i ohrabrivanja onih zajedničkih, povezujućih i suradničkih. Kompetentniju smo djecu počeli poticati da, umjesto po svojoj nadmoći, svoju razvojnu

prednost u odnosu na onu manje kompetentnu počnu mjeriti upravo po svojoj spremnosti da toj djeci “pruže ruku” i da im pomognu.

U radu će se problematizirati odnos vrijednosti koje odgajatelj u nekom razdoblju svoje profesionalne karijere zagovara i promiče i odgojnog potencijala aktivnosti koje on za djecu priprema i na koje ih potiče. Također, diskutirat će se o mogućnostima odgajatelja da usmjerava svoj profesionalni razvoj u smjeru propitivanja i osvježavanja vrijednosti koje upravljaju njegovom profesionalnom praksom.

Suzana Parenčan Munda, Headmistress
Kindergarten “Morski konjić – Scuola materna “Cavalluccio marino” Tar – Torre

Ana Mandić, Preschool educator
Kindergarten “Morski konjić – Scuola materna “Cavalluccio marino” Tar – Torre

Preschool educator's values and the educational potential of children's activities as a focal point of professional development

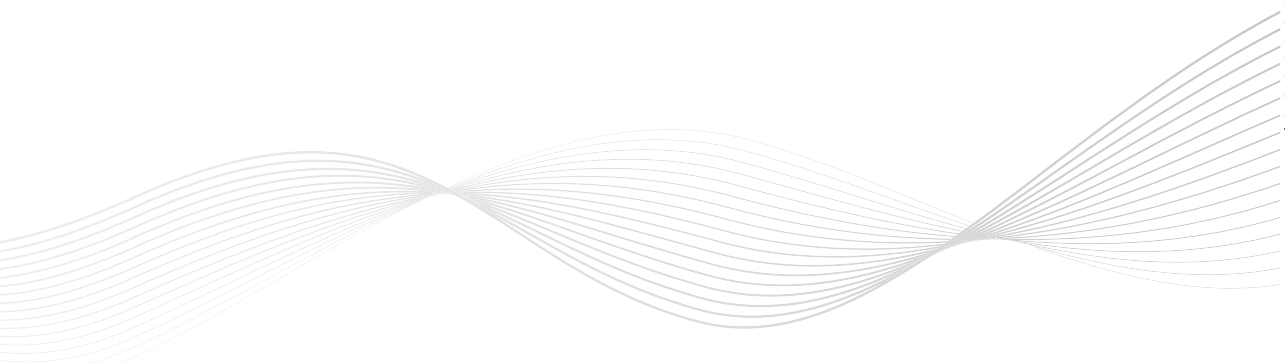
Abstract

In our kindergarten the pedagogical design of spending time and carrying out activities with children in the form of outdoor education went through several phases. It all started with the making of equipment for various sport activities. The goal of said activities was to stimulate various forms of movement and improve children's physical development. In the next phase, the focus went to different forms of socializing between children. We started to document different scenes that had happened. With careful observation we discovered the children's

willingness to help younger or less physically competent children to overcome the challenges in previously prepared polygons. That encouraged us to reevaluate with what values do we educate them and which values do we want them to develop.

We had gradually started to realize that some of the organised activities encourage children to empathy, solidarity and cooperation while others hold them back. It has become more and more clear that our focus and tendency to certain activities strongly reflect on not only what the children do, but also on what aspects of development are encouraged. We had started to notice the relationship between our own values and the educational benefits which we enable children with the previous preparation of conditions relevant for certain activities. Because of that, we started to monitor how the educational stimulation of competitiveness is slowly fading away in favor of cooperation and we had begun to understand our role in that transition. After a certain amount of time, the polygons that were created for coordination and mastering different forms of movement are now becoming polygons for development of social skills in children, which include solidarity and sensitivity for others. Our method of evaluating activities has also started to drastically change: instead of glorifying individual achievements we started to encourage the ones that are done with joint effort and in collaboration. In the children who are more competent we started to encourage their readiness to use their advantages and give help and support to other children.

The aim of this article is to reevaluate and observe the relationship between the values that preschool educators are in some period of their professional career promoting and the educational potential of activities that the educator prepares for children. Furthermore, this paper will discuss the educator's possibilities to navigate their professional development in the direction of self-reflecting and self-questioning the values that are steering their professional path.

Mirela Peić, odgajateljica savjetnica, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Rijeka, Rijeka

Zašto refleksije s djecom?

Sažetak

U svakodnevnom odgojno-obrazovnom procesu odgajatelj ima različite uloge: pratiti, promatrati i bilježiti aktivnosti djece različitim oblicima (anegdotske bilješke, fotografije, videozapisi, dječji radovi), samostalno ili u timu analizirati prikupljene podatke, uvažavati dječju inicijativu i slobodu kreiranja igre, osmišljavati poticaje za samoorganiziranu igru djece, osiguravati okruženje koje je osmišljeno prema potrebama i interesima djece, kreirati nove izazove i omogućavati djeci nadograđivanje postojećih znanja. Nemoguće je planirati zajedničke aktivnosti koje će svoj djeci u skupini biti zanimljive; nužno je omogućiti im slobodan i samostalan izbor čime će se baviti i što će pritom učiti - kada sami biraju, onda je velika vjerojatnost da je to upravo ono što odgovara njihovom aktualnom razvoju, interesima i sposobnostima.

Osim individualnog ponašanja i aktivnosti djece, posebna je pozornost na ponašanje i djelovanje djece u grupi (kako usklađuju svoje ponašanje s ponašanjem drugih, kako si međusobno pomažu, kako uče dijeliti, kako rješavaju ili izbjegavaju sukobe, kako zadovoljavaju svoje potrebe) te na razvoju zajedničkih znanja.

U refleksijama dijete interpretira ponuđeni materijal što odgajatelju omogućuje nova saznanja o potrebama i interesima djece te bolje razumijevanje njihovih strategija učenja i međusobnih odnosa. Uz fotografije i videozapise djeca analiziraju sebe i druge u aktualnim aktivnostima: zamisli, akcije i ostvarenja te ponašanja, postupke i osjećaje. Uz osvrt na tijek aktivnosti i stvaranje budućih planova, djeca su najviše usmjerena na komunikacijski i interakcijski aspekt među njima. Dokumentaciju koriste kao podsjetnik na aktivnosti i situacije u kojima konstruiraju znanja, potiče ih na razmišljanje o vlastitom učenju i razvoju, ali i o

odnosima s drugom djecom. Na taj način istraživač odgojne prakse, uz odgajatelja, postaje i dijete.

Refleksivna odgojna praksa predstavlja pristup kojim se prednost daje shvaćanju djetetove perspektive, vodi jačanju svijesti o vlastitom učenju i metakogniciji svih sudionika te omogućava unapređenje kvalitete odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: uloga odgajatelja, pedagoška dokumentacija, refleksije s djecom, refleksivna odgojna praksa, kvaliteta odgojno-obrazovne prakse

Mirela Peić, educator, mag. praesc. educ.
Kindergarten Rijeka, Rijeka

The purpose of reflection with children

Abstract

Educator's roles in everyday educational processes are numerous - they stretch from monitoring, observing, and recording different types of activities (anecdote notes, photos, videos, children's drawings), analyzing the data, individually or in a team, appreciating children's initiative and their freedom in creating games, to inventing prompts for the children to emerge into self-organized play, ensuring the frameworks structured according to children's needs and interests, creating new challenges and upgrading the existing knowledge and skills.

Planning joint activities that interest all the children in a group is impossible. However, it is necessary to offer the freedom to choose the subject of their play and to choose what they will learn, independently. When they choose for themselves, children are more likely to opt for what is aligned with their developmental stage, interests, and their abilities.

Except for the focus on individual behaviour and the children's activities, attention is also directed toward the development of collective learning, as well as on the behaviour and activities within a group—how they adjust to the behaviour

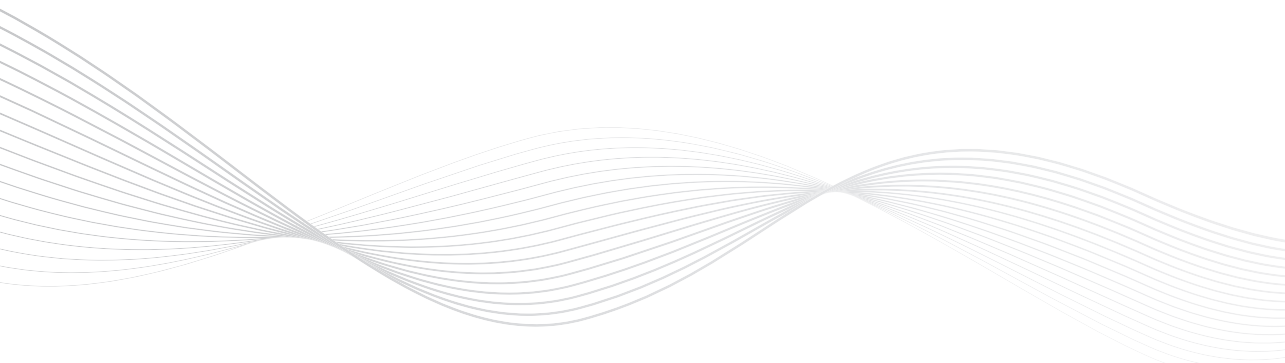
of others, the way they help one another, how they learn to share, how they manage or avoid conflicts, and how they satisfy their needs.

Reflections serve as the moment when a child interprets the material offered. This allows the educator new insights into children's needs and interests, along with a better understanding of their strategies of learning and their relationships. Along with photos and videos, children analyze themselves and their peers in current activities: ideas, actions, achievements, behaviours, operations, and feelings. Along with the feedback on the activities and plans, kids are mostly directed towards the aspect of communication and interaction between them.

Children use the documentation as a reminder of the activities and situations in which they establish knowledge, but also as the impulse to reflect on their learning, development, and relations with other children. Thus, both the child and the educator become the explorers of the educational practice.

Reflexive educational practice represents an approach that emphasizes understanding a child's perspective. It strengthens the awareness of their learning and metacognition of all the participants. Finally, it leads to an improvement in the quality of educational practice.

Keywords: educator's role, pedagogical documentation, reflection with children, reflexive educational practice, quality of educational practice

Ana Perić, odgajateljica
Udruga odgajatelja predškolske djece Maršaške, Zadar

Doprinos pedagoškog dokumentiranja emancipaciji i autonomiji djece i odgojitelja

Sažetak

Pedagoško dokumentiranje je jedno od ključnih obilježja suvremenog odgojno-obrazovnog rada u dječjim vrtićima, koje može značajno pridonijeti emancipaciji i autonomiji djece i odgojitelja. Pedagoško dokumentiranje, kao dinamičan proces, nadilazi funkciju administrativnog bilježenja te služi kao alat participacije, refleksije i osnaživanja svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

Pedagoško dokumentiranje omogućava praćenje dječjih potreba, interesa i perspektiva, čime se djeca osnažuju za aktivno sudjelovanje u procesu vlastitog učenja. Ono potiče razvoj sposobnosti donošenja odluka i kritičkog mišljenja kod djece te pridonosi osnaživanju njihove autonomije i osjećaja odgovornosti.

Istovremeno, pedagoška dokumentacija omogućava odgojiteljima refleksiju o vlastitoj praksi, kritičko promišljanje pedagoških odluka i profesionalno osnaživanje. Kroz refleksivnu praksu odgojitelji razvijaju kompetencije za prilagodbu kurikulumu specifičnim potrebama djece te jačaju vlastitu autonomiju u donošenju pedagoških odluka.

Ovaj rad teži istaknuti potencijal pedagoškog dokumentiranja za stvaranje participativne i refleksivne kulture učenja, koja podržava emancipaciju djece i odgojitelja. Poseban naglasak stavlja se na participativne metode dokumentiranja i refleksivnu praksu kao temelje za osnaživanje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Kroz teorijski okvir i primjere prakse, razmatra se kako dokumentiranje može transformirati odgojno-obrazovni rad u prostor zajedničkog učenja, suradnje i profesionalnog razvoja.

Ključne riječi: pedagoško dokumentiranje, participacija, refleksivna praksa, autonomija, emancipacija

Ana Perić, educator
Association of educators of preschool children Maraške, Zadar

The contribution of pedagogical documentation to the emancipation and autonomy of children and educators

Abstract

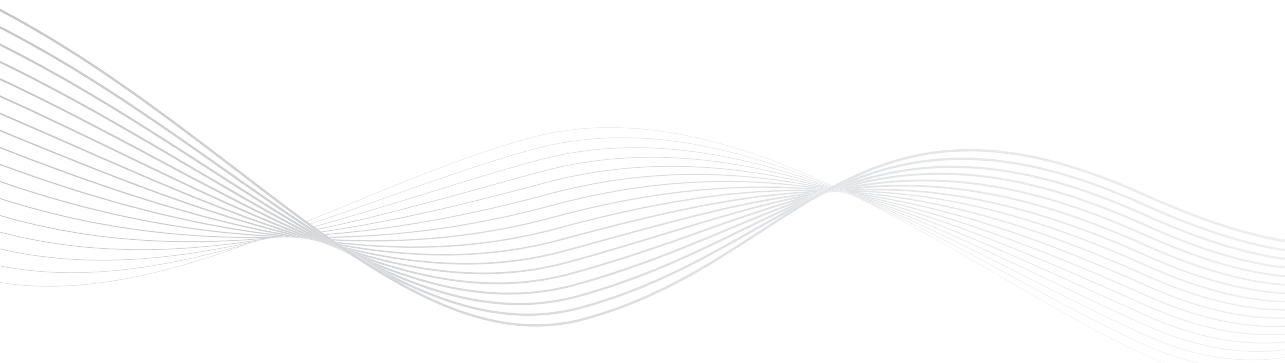
Pedagogical documentation is one of the key features of modern educational work in kindergarten, which can significantly contribute to the emancipation and autonomy of children as well as of educators. Pedagogical documentation, as a dynamic process, goes beyond the function of administrative recording and serves as a tool for participation, reflection and empowerment of all participants in the educational process.

Pedagogical documentation facilitates monitoring of children's needs, interests and perspectives, thereby enabling them to actively participate in the process of their own learning. It encourages the development of decision-making and critical thinking skills in children and contributes to strengthening of their autonomy and sense of responsibility.

At the same time, pedagogical documentation enables educators to reflect on their own practice, to critically evaluate their own pedagogical decisions and to advance their professional growth. Through reflective practice, educators develop additional competencies to be able to adapt to be curriculum to the specific needs of children, consequently strengthening their own autonomy in making pedagogical decisions.

This paper aims to highlight the potential of pedagogical documentation for creating a participatory and reflective learning culture that supports the emancipation of children and educators. Particular emphasis is placed on participatory documentation methods and reflective practice as foundations for empowering all participants in the educational process. Through a theoretical framework and practical examples, it examines how documentation can transform educational work into a space of shared learning, collaboration, and professional development.

Keywords: pedagogical documentation, participation, reflective practice, autonomy, emancipation

Maja Proštenik Vujičić, odgajateljica
Dječji vrtić "Izvor", Zagreb

Aleksandra Vuk - odgajateljica
Dječji vrtić "Izvor", Zagreb

Profesionalna autonomija odgojitelja u drugačijem pristupu odgojno-obrazovnom procesu i primjeni digitalnih tehnologija

Sažetak

Autonomija odgojitelja igra ključnu ulogu u podržavanju i promicanju kreativnosti i uvođenju inovacija, stvaralaštvu i općenito cjelokupnom unapređivanju odgojno-obrazovnog procesa. Ona podrazumijeva kontinuirano usavršavanje i refleksiju na vlastitu praksu. No, ono što je jednako važno jest da autonomni odgojitelj svojim pristupom praksi odgaja djecu koja su samostalna, inicijativna, kreativno pristupaju aktivnostima, sagledavaju različite perspektive koja istražuju i kritički promišljaju.

Ovim izlaganjem prikazat ćemo kako timski rad i uzajamno povjerenje na svim razinama u vrtiću, kvalitetni materijalni uvjeti te kontinuirana refleksivna praksa rezultiraju drugačijem pristupu u oblikovanju okruženja i načinu na koji se djeci nude različiti alati, mediji i materijali. To se odnosi na upotrebu razne jačine rasvjete i svjetlosnih efekata u kreiranju prostora i samim aktivnostima, korištenje neobičnih materijala kao poticaja u radu na projektu, uključivanje novih tehnologija i integriranje multimedijalnih sadržaja u razne interaktivne aktivnosti.

Ključne riječi: aktivnosti, autonomija, digitalni mediji, kreativnost

Maja Proštenik Vujičić, educator
Kindergarten "Izvor", Zagreb

Aleksandra Vuk, educator
Kindergarten "Izvor", Zagreb

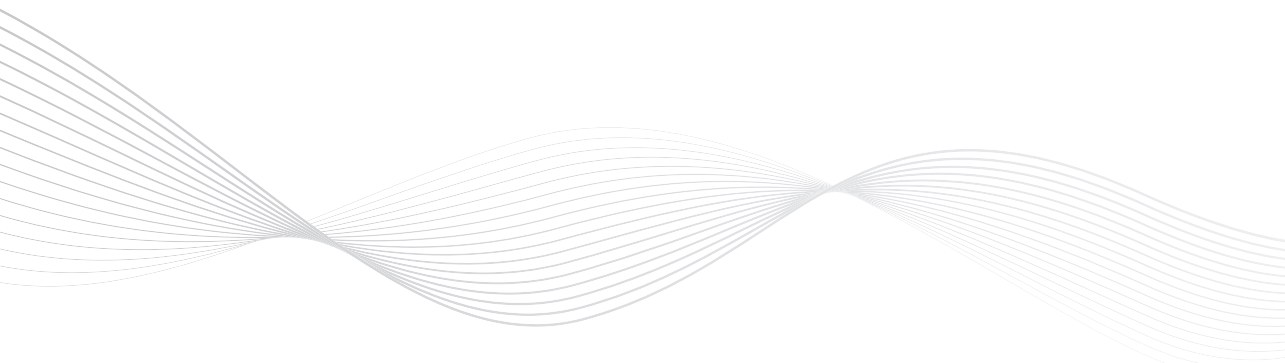
Professional Autonomy of Educators in a Different Approach to the Educational Process and the Application of Digital Technologies

Abstract

The autonomy of educators plays a key role in supporting and promoting creativity and introducing innovations, creativity and overall improvement of the educational process. It implies continuous improvement and reflection on one's own practice. What is equally important is that the autonomous educator, with his approach to practice, raises children who are independent, take initiative, approach activities creatively, look at different perspectives, explore and think critically.

With this presentation, we will show how teamwork and mutual trust among all participants in the kindergarten, quality material conditions and continuous reflective practice result in a different approach in creating the environment and the way children are offered different tools, media and materials. This refers to the use of various lighting intensities and light effects in the creation of space and the activities themselves, the use of unusual materials as an incentive in the work on the project, the inclusion of new technologies and the integration of multimedia content into various interactive activities.

Keywords: activities, autonomy, digital media, creativity

Marijeta Ranogajec Kukulj, učiteljica razredne nastave
Osnovna škola Samobor

Bernardica Horvat Petravić, pedagoginja
Dječji vrtić Grigor Vitez, Samobor

Modeli dječje autonomije u vrtiću i školi

Sažetak

Dječja autonomija predstavlja važan aspekt odgojno-obrazovnog procesa, a temelji se na omogućavanju djeci da aktivno sudjeluju u donošenju odluka i razvijanju svojih sposobnosti. U vrtićima i školama, prostorno i socijalno okruženje igraju važnu ulogu u poticanju autonomije. Dobro osmišljen prostor potiče istraživanje, samostalnost i kreativnost, dok pozitivna socijalna atmosfera omogućuje interakciju i suradnju među djecom. Uloga odgojitelja i učitelja ključna je za razvoj dječje autonomije. Odgojitelji u vrtiću kroz igru i vođene aktivnosti omogućuju djeci da razvijaju samopouzdanje, dok učitelji u školi koriste strategije koje potiču kritičko mišljenje i odgovornost. Interakcija i iskustvo između djece i odraslih omogućuju učenje kroz suradnju i praktične aktivnosti. Dječja participacija podrazumijeva osnaživanje djece da izraze svoje mišljenje i sudjeluju u kreiranju vlastitog obrazovnog procesa. Ovaj pristup zahtijeva kontinuirano stručno usavršavanje odgojitelja i učitelja, kako bi mogli stvoriti razumjeti suvremene pedagoške metode i prilagodili ih potrebama djece. Stručno usavršavanje obuhvaća razvoj kompetencija za poticanje dječje samostalnosti i stvaranje inkluzivnog okruženja koje poštuje različitosti. Modeli dječje autonomije u vrtiću i školi temelje se na kvalitetnoj podršci odraslih, prilagođenom okruženju i osiguravanju mogućnosti za aktivno sudjelovanje djece. Time se potiče cjelovit razvoj dječjih potencijala i priprema za život u društvenoj zajednici.

Ključne riječi: prostorno i socijalno okruženje, uloga odgajatelja, uloga učitelja, aktivna participacija, participacija djeteta, profesionalni razvoj

Marijeta Ranogajec Kukulj, Teacher
Primary school Samobor

Bernardica Horvat Petravić, Pedagogue
Kindergarten Grigor Vitez, Samobor

Models of Children's Autonomy in Kindergarten and School

Abstract

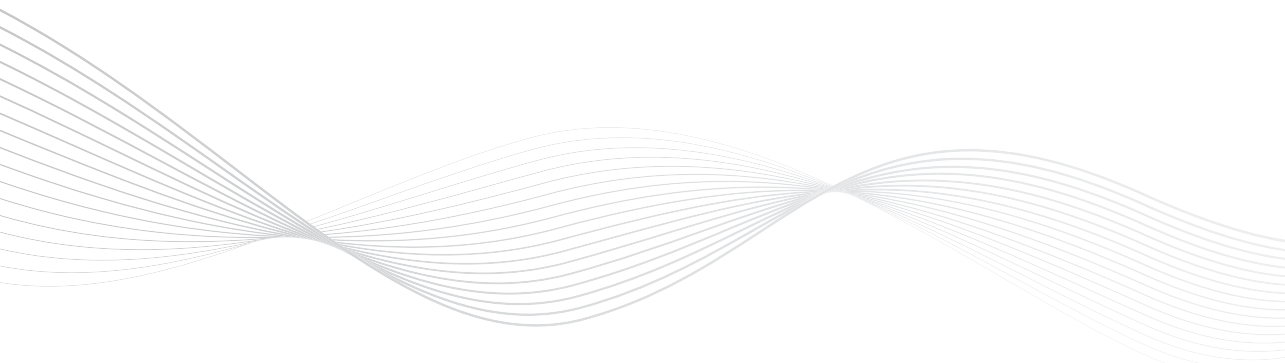
Children's autonomy is a key aspect of the educational process, emphasizing the importance of enabling children to actively participate in decision-making and develop their abilities. In kindergartens and schools, the spatial and social environment plays a crucial role in fostering autonomy. Well-designed spaces encourage exploration, independence, and creativity, while a positive social atmosphere facilitates constructive interaction and collaboration among children.

The role of educators and teachers is vital in developing children's autonomy. They act as support systems, providing opportunities for children to actively engage in daily activities and decision-making. Kindergarten educators use play and guided activities to help children build confidence, while school teachers implement strategies that encourage critical thinking and responsibility. Interaction and experience between children and adults enable learning through collaboration and practical activities.

Children's participation involves empowering them to express their opinions and take part in shaping their educational journey. This approach requires continuous professional development for educators and teachers to understand modern pedagogical methods and adapt them to children's needs. Professional development focuses on building competencies to foster children's independence and create an inclusive environment that respects diversity.

Models of children's autonomy in kindergartens and schools are based on quality adult support, an adapted environment, and ensuring opportunities for active participation. This approach promotes the holistic development of children's potential and prepares them for life within the social community.

Keywords: spatial and social environment, role of the educator, role of the teacher, active participation, children's participation, professional development

Vida Risek, mag. praesc. educ. ravnateljica
Dječji vrtić Škrinjica, Vidovec

Viktorija Artiċ, bacc. educ. odgajateljica
Dječji vrtić Škrinjica, Vidovec

Važnost čitanja i igre u razvoju jezičnih kompetencija djece

Sažetak

Ubrzani razvoj tehnike i tehnologije kao i sve veća primjena umjetne inteligencije utječe i na odgoj i obrazovanje osobito djece predškolske dobi. Djeca su sve više izložena različitim medijima koji mogu imati negativni utjecaj na razvoj i razumijevanje vlastitog govornog izričaja. Sukladno tome važno je da se u predškolskoj dobi odgojno-obrazovni proces oslanja na razvoj jedne od primarnih ključnih kompetencija, “Kompetencija na materinjem jeziku”. Da bi dijete bilo komunikacijski i jezično kompetentno mora znati koristiti jezik i smisleno izražavati svoje misli i osjećaje i znati razvijati odnos sa drugom djecom i odraslima.

Kompetencija na materinjem jeziku jedna je od ključnih kompetencija i preduvjet za razvoj svih ostalih sedam kompetencija navedenih u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Cilj ovog rada jest prikazati različite aktivnosti kroz koje odgojitelji mogu poticati razvoj i obogaćivanje materinjeg jezika u skupini. Istovremeno uz rad s djecom uključivati i roditelje, kako bi im osvijestili važnost čitanja od najranije dobi njihova djeteta.

Ključne riječi: kompetencije, materinski jezik, igra, čitanje

Vida Risek, mag. praesc. educ., Principal
Kindergarten Škrinjica, Vidovec

Viktorija Artiċ, bacc. educ, Educator
Kindergarten Škrinjica, Vidovec

The Importance of Reading and Play in Developing Children's Language Competencies

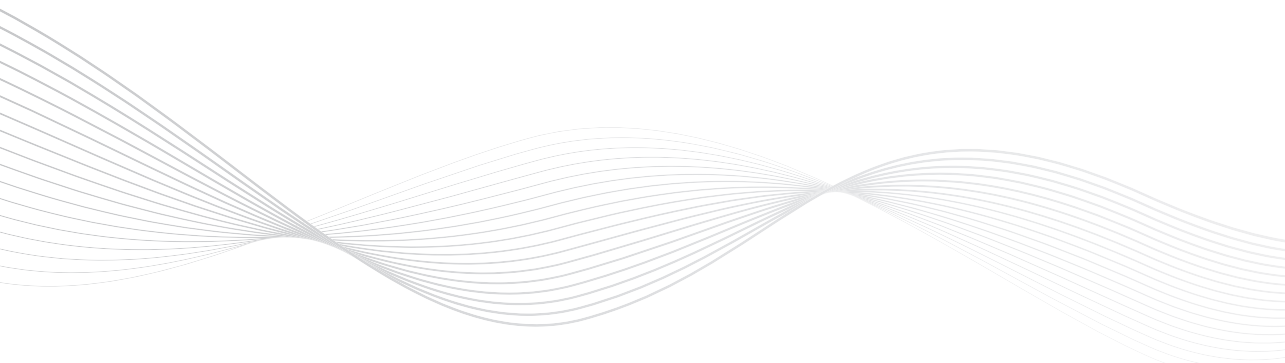
Abstract

The rapid advancement of technology and the increasing prevalence of artificial intelligence are significantly influencing the upbringing and education of preschool children. As a result, children are more often exposed to various forms of media, which can adversely affect their speech development and comprehension skills. Therefore, early childhood education needs to emphasize the cultivation of a key competency: "Competence in the Mother Tongue".

For children to be communicatively and linguistically competent, they must be able to use language effectively, express their thoughts and feelings meaningfully, and establish relationships with peers and adults. Proficiency in the mother tongue is not only crucial in its own right but also serves as a foundation for developing all other competencies outlined in the National Curriculum for Early and Preschool Education.

This paper presents a range of activities that educators can employ to promote the development and enrichment of the mother tongue within preschool environments. Furthermore, it underscores the importance of engaging parents to enhance their understanding of the vital role that reading to their child plays from an early age.

Keywords: skills, native language, play, reading

Jelena Rnjak, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Grigor Vitez, Split

Odgajatelj kao kreator kvalitetne odgojno-obrazovne prakse: implementacija međunarodnog programa RESCUR za razvoj otpornosti kod djece

Sažetak

U okviru programa RESCUR, odgojitelji koriste različite metode i strategije kako bi djecu uključili u aktivne procese učenja. Praktičari su obučeni da prepoznaju individualne potrebe djece, što im omogućava da prilagode aktivnosti i sadržaje kako bi osigurali maksimalnu uključenost i motivaciju. Program “RESCUR NA VALOVIMA – Kurikul otpornosti za predškolsku dob” usmjeren je na razvoj otpornosti kod djece, što predstavlja sposobnost zdrave prilagodbe i rasta unatoč preprekama. Ovaj inovativni program obuhvaća temeljne aspekte kao što su razvoj komunikacijskih vještina, uspostavljanje i održavanje zdravih odnosa, razvijanje pozitivnog mišljenja, jačanje samoodređenja, izgradnja osobne snage te pretvaranje izazova u prilike. Cilj programa je razvijati i jačati socio-emocionalne kompetencije kod djece, što je ključno za njihov cjelokupni razvoj i osobne uspjehe. Kroz raznolike aktivnosti djeca se potiču na izražavanje vlastitih osjećaja, razumijevanje drugih te izgradnju samopouzdanja. Program također naglašava važnost suradnje s roditeljima, koji su uključeni u proces kako bi osnažili učenje i podržali razvoj otpornosti kod svoje djece. Odgojiteljski tim, kao praktičari, igraju ključnu ulogu u stvaranju kvalitetne odgojno-obrazovne prakse. Sposobnost odgojitelja u prepoznavanju potreba djece i kreiranju sigurnog, poticajnog okruženja, doprinosi uspješnoj provedbi programa. Odgojitelji pomažu djeci kako bi usvojili vještine koje će im omogućiti suočavanje s izazovima i pozitivnog oblikovanja vlastitog identiteta. Program predstavlja sveobuhvatan pristup razvoju otpornosti kod predškolske djece, povezujući odgojitelje i roditelje u zajedničkom cilju osnaživanja djece za suočavanje s životnim izazovima. Odgojitelji kao aktivni stvaratelji kvalitete odgojno-obrazovne prakse u provedbi programa RESCUR igraju ključnu ulogu u osnaživanju djece, podržavajući njihov razvoj

kroz interaktivne i inkluzivne pristupe. Kroz ovaj program, oni doprinose stvaranju pozitivnog i poticajnog okruženja za jačanje socio-emocionalnih kompetencija djece.

Ključne riječi: komunikacija, otpornost, socio-emocionalne kompetencije, samoodređenje, zdravi odnosi

Jelena Rnjak, mag. praesc. educ.
Kindergarten Grigor Vitez, Split

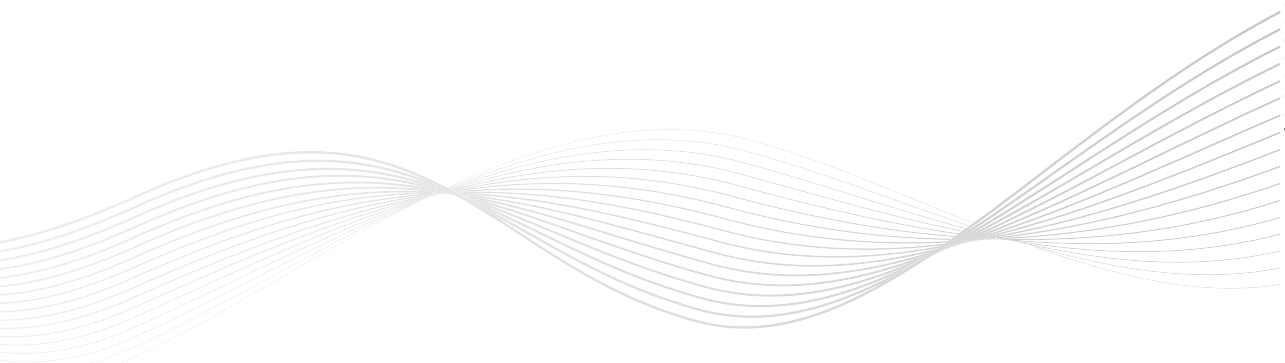
Educator as a Creator of High-Quality Educational Practice: Implementation of the International RESCUR Program for Developing Resilience in Children

Abstract

Within the RESCUR program, educators employ various methods and strategies to engage children in active learning processes. Practitioners are trained to identify the individual needs of children, enabling them to adapt activities and content to ensure maximum participation and motivation. The “RESCUR ON THE WAVES – The Resilience Curriculum for Preschool Age” program focuses on developing resilience in children, defined as the ability to adapt and grow healthily despite obstacles. This innovative program encompasses fundamental aspects such as the development of communication skills, establishing and maintaining healthy relationships, fostering positive thinking, enhancing self-determination, building personal strength, and transforming challenges into opportunities. The aim of the program is to develop and strengthen the socio-emotional competencies of children, which are essential for their overall development and personal success. Through various activities, children are encouraged to express their emotions, understand others, and build self-confidence. The program also emphasizes the importance of collaboration with parents, who are involved in the process to reinforce learning and support the development of resilience in their children. The teaching team, as practitioners, play a crucial role in creating high-quality educational practice. The educators’ ability to recognize children’s needs and create a safe, stimulating environment contributes to the successful imple-

mentation of the program. Educators assist children in acquiring skills that will enable them to face challenges and positively shape their identities. The program represents a comprehensive approach to developing resilience in preschool children, connecting educators and parents in a shared goal of empowering children to face life's challenges. Educators, as active creators of quality educational practice in the implementation of the RESCUR program, play a key role in empowering children and supporting their development through interactive and inclusive approaches. Through this program, they contribute to creating a positive and stimulating environment for enhancing children's socio-emotional competencies.

Keywords: communication, healthy relationships, resilience, self-determination, socio-emotional competencies

Sanja Sharairi, odgajateljica djece rane i predškolske dobi
Dječji vrtić "Medeveščak", Zagreb

Mogućnosti profesionalnog razvoja i upravljanja osobnom odgojno-obrazovnom praksom odgojitelja

Sažetak

Suvremena odgojno obrazovna praksa danas se opisuje kao dinamičan, nezvjestan i kompleksan proces. Kako bi mogli kontinuirano odgovarati na njene izazove i zahtjeve, odgojitelji se trebaju kontinuirano razvijati na području profesionalnosti, odgovornosti, fleksibilnosti te otvorenosti za potrebe današnje djece i njihovih obitelji. Razvoj profesionalne autonomije odgojitelja je proces preuzimanja inicijative za istraživanje i unaprjeđivanje procesa učenja, kako djece predškolske dobi, tako i za vlastito učenje i unaprjeđivanje profesionalnih kompetencija te podrazumijeva kontinuirano učenje i usavršavanje. Stoga je od velike važnosti podržavajuća klima ustanove u kojoj odgojitelji imaju priliku učiti jedni od drugih, preispitivati svoje stavove, uočavati i promišljati o drugačijim načinima razmišljanja, stvarati nove vrijednosti. Uz intrinzičnu motiviranost i potporu ustanove, aktivnim angažmanom odgojitelji mogu stjecati nova znanja, sudjelovati u odabiru usmjerenja vlastitog usavršavanja te istraživati nove spoznaje o učenju djece u svakodnevnoj praksi. Na taj način se, zajedničkim angažmanom svih dionika procesa, stvara zajednica koja uči te nastoji razumjeti, a potom i unaprijediti odgojno-obrazovni proces.

Unutar takve zajednice nije nužno da odgojitelj isključivo nastavlja s postojećom praksom, već da kontinuirano traži načine, alate i strategije upravljanja vlastitom. Na taj način odgojitelj stvara konkretna i praktično upotrebljiva znanja te kontinuirano mijenja "utabanu" odgojno - obrazovnu praksu. Kreirajući kurikulum koji se prilagođava dionicima koji pridonose djetetovom cjelovitom razvoju, u središtu promjene je odgojitelj koji time odgovara na aktualne potrebe djece i roditelja. Takva promjena ne dolazi "izvana", već je rezultat samorefleksija od-

gojitelja i zajedničkih refleksija sa sustručnjacima te doprinosi osjećaju vrijednosti i autonomije koji proizlazi iz preuzimanja odgovornosti za vlastitu odgojno-obrazovnu praksu.

Uz navedeno, svojim znanjem, vještinama i vrijednostima odgojitelj ima izravan utjecaj na razvoj autonomije kod djece koja podrazumijeva slobodu u izboru aktivnosti, partnera, materijala i vremena za igru, samostalnog mišljenja i djelovanja djeteta. Razumijevanje i uvažavanje djece osnova je za sukonstruiranje kurikuluma koji je temeljen na vrijednostima autonomije djece i odgojitelja, a koju odgojitelj razvija preuzimanjem inicijative za istraživanje teorije i prakse.

Ključne riječi: suvremena odgojno obrazovna praksa, kurikulum, autonomija odgojitelja

Sanja Sharairi, preschool educator
Kindergarten "Medeveščak", Zagreb

Possibilities of professional development and management of personal educational practice

Abstract

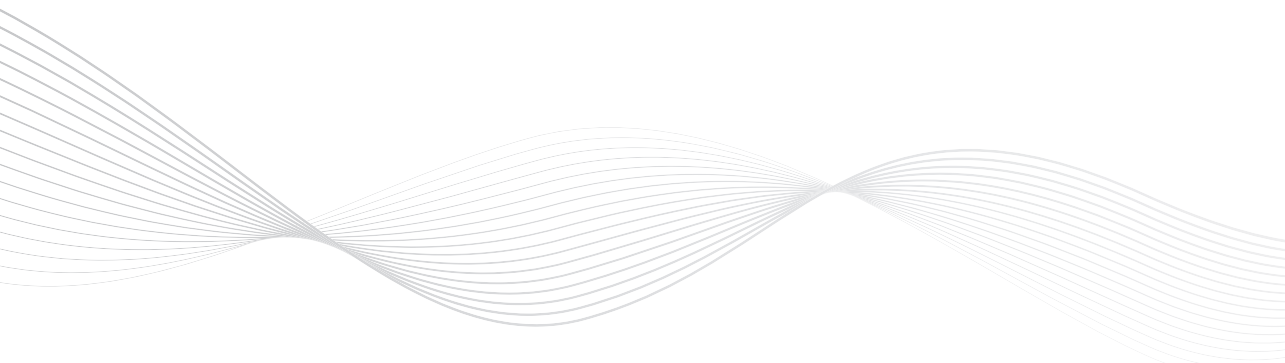
Contemporary educational practice today is described as a dynamic, uncertain and complex process. In order to be able to continuously respond to its challenges and demands, educators should continuously develop in the field of professionalism, responsibility, flexibility and openness to the needs of today's children and their families. The development of the teacher's professional autonomy is the process of taking the initiative for research and improvement of the learning process, both of preschool children, and for their own learning and improvement of professional competences. Therefore, it is of great importance to have a supportive climate in the institution where educators have the opportunity to learn from others, to question their attitudes, to observe and reflect on different ways of thinking, to create new values from the very beginning. With the intrinsic motivation and support of the institution, through active engagement educators can acqui-

ire new knowledge, participate in choosing the direction of their own training, and explore new knowledge about children's learning in everyday practice. In this way, through the joint engagement of all stakeholders in the process, a community is created that learns and strives to understand and then improve the educational process.

Within such a community, it is not necessary for the educator to exclusively continue with the existing practice, but to continuously search for ways, tools and strategies to manage his own. In this way, the educator creates concrete and practically usable knowledge and continuously changes the “established” educational practice. By creating a curriculum that adapts to the stakeholders who contribute to the child's overall development, the educator is at the center of the change, responding to the current needs of children and parents. Such a change does not come “from outside”, but is the result of self-reflection of educators and joint reflections with fellow experts, and contributes to the sense of value and autonomy that results from taking responsibility for one's own educational practice.

In addition to the above, with their knowledge, skills and values, educators have a direct influence on the development of autonomy in children, which implies freedom in the choice of activities, partners, materials and time for play, independent thinking and actions of the child. Understanding and respecting children is the basis for co-constructing a curriculum that is based on the values of the autonomy of children and teachers, and which the teacher develops by taking the initiative to research theory and practice.

Keywords: contemporary educational practice, curriculum, teacher's autonomy

Lana Stojčević, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Izvor, Samobor

Ana Nikl, mag. praesc. educ.
Dječji vrtić Izvor, Samobor

Osnaživanje autonomije i emancipacije djece u odgojno-obrazovnom procesu

Sažetak

Promijenjena uloga djeteta i djetinjstva naglašava potrebu za promijenjenim ulogama odgojitelja. Definicija promjene u ustanovi podrazumijeva “činjenje uobičajenih poslova na drukčiji način, koji vodi podizanju kvalitete odgoja i učenja djece” (Slunjski, 2016). Fullan (1999; prema Slunjski, 2015) navodi kako današnja djeca žive u vremenu koje obilježavaju nesigurnost, neodređenost, nestabilnost, nepredvidivost, neočekivanost, kompleksnost i multidimenzionalnost. Iz navedenoga možemo zaključiti da institucijski odgoj i obrazovanje treba djecu pripremati za život u takvom okruženju u kojem je promjena konstanta, za snalaženje u nepredvidivoj suvremenoj svakodnevici, za kompleksnost cjelokupne stvarnosti u kojoj žive (Slunjski, 2015). U tom kontekstu, Slunjski (2015) naglašava kako nema kvalitetne odgojno-obrazovne prakse bez kvalitetnih odgojitelja te dodaje kako “kompetentna praksa zahtijeva kompetentne odgajatelje. Oni su pravi nositelji procesa promjene, jer kvaliteta prakse ovisi upravo o tome što učitelji (odgajatelji) misle i rade” (Slunjski, 2015, 31). Odgojitelji su ti koji vode odgojno-obrazovni proces u ustanovi stoga je njihova kompetentnost od iznimne važnosti. Kompetentni odgojitelji imaju slobodu i odgovornost (autonomiju) u profesionalnom djelovanju. Autonomija ovisi o znanjima, kompetencijama, dosadašnjem iskustvu te profesionalnim usavršavanjem odgojitelja kao praktičara. Autonoman odgojitelj kontinuiranim profesionalnim obrazovanjem stječe kompetencije za stvaranje autonomnog djeteta. Visoko mjesto autonomije kao vrijednosti u odgojiteljevoj implicitnoj pedagogiji i odgojiteljeve kompetencije temeljne su pretpostavke razvoja autonomije predškolskog djeteta. Razvoj autonomije djece je u rukama odgojitelja. Omogućavanjem svakodnevnog prava na izbor ak-

tivnosti i osiguravanjem poticajnog okruženja odgojitelji stvaraju osnovne preduvjete za razvoj autonomije i emancipacije djece. Odgojitelj koji cijeni autonomiju djeteta teži da svako dijete razvije sposobnost kritičkog razmišljanja i da ima pravo na izbor. Razumijevanje djetetova razvoja, poštivanje djetetove individualnosti rezultira praksom u kojoj odgojitelj ohrabruje djecu na pravo izbora, donošenje odluka, rješavanje vlastitih problema, zastupanje vlastitih prava uz poštovanje drugih i samopoštovanje. Izazovi s kojima se odgojitelji susreću su nepreterane intervencije u poticanju dječjih kompetencija koje zahtijevaju refleksivnu praksu. Stvaranjem uvjeta za življenje autonomije u vrtiću potiče se važnost procesa učenja u odgojno-obrazovnoj skupini što stvara ozračje koje odiše ravnopravnošću i sudioništvom svih subjekata. Na taj se način “potiče autonomija i emancipacija djece u procesu učenja” (NKRPOO, 2015: 16–17) i daje im se prilika da budu “sukreatori odgojno-obrazovnog procesa” (Slunjski, 2015, 5). Iz svega navedenog može se zaključiti kako su kompetencije i autonomija odgojitelja te autonomija i emancipacija djece vrlo usko povezani. Ako su odnosi u skupini postavljeni na demokratskim, uvažavajućim, kolegijalnim temeljima, tada će i djeca razviti takve obrasce ponašanja.

Ključne riječi: promijenjena uloga djeteta i odgojitelja, autonomija djece, kompetencije odgojitelja

Lana Stojčević, mag. praesc. educ.
Kindergarten Izvor, Samobor

Ana Nikl, mag. praesc. educ.
Kindergarten Izvor, Samobor

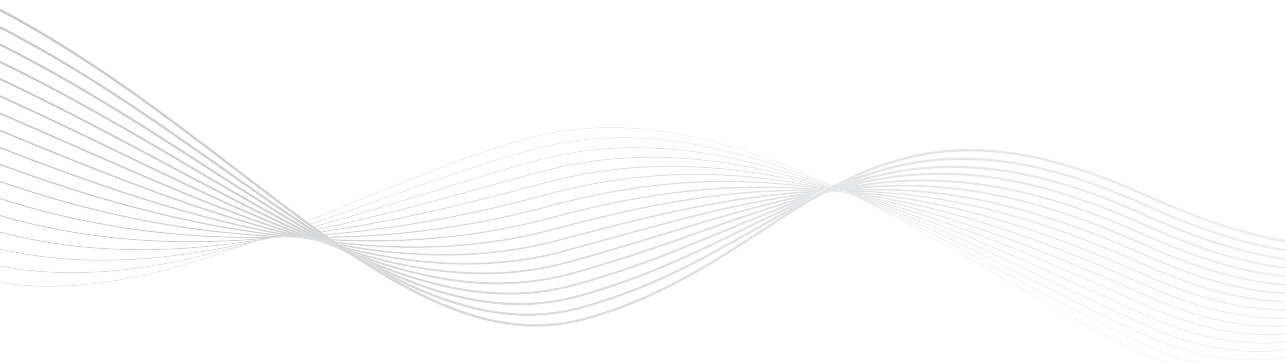
Are we autonomous enough for children to be autonomous? Strengthening children's autonomy and emancipation in early preschool children's education

Abstract

The changed role of the child and childhood emphasizes the need for changed roles for educators. The definition of change in an institution implies “doing usual tasks in a different way, which leads to raising the quality of children's education and learning” (Slunjski, 2016). Fullan (1999; according to Slunjski, 2015) states that today's children live in a time marked by uncertainty, uncertainty, instability, unpredictability, unexpectedness, complexity and multidimensionality. From the above, we can conclude that institutional education should prepare children for life in an environment where change is constant, for navigating unpredictable contemporary everyday life, for the complexity of the entire reality in which they live (Slunjski, 2015). In this context, Slunjski (2015) emphasizes that there is no quality educational practice without quality educators and adds that “competent practice requires competent educators. They are the true bearers of the change process, because the quality of practice depends precisely on what teachers (educators) think and do” (Slunjski, 2015, 31). Educators are the ones who lead the educational process in the institution, therefore their competence is of utmost importance. Competent educators have freedom and responsibility (autonomy) in their professional activities. Autonomy depends on the knowledge, competencies, previous experience and professional development of educators as practitioners. An autonomous educator acquires competencies for creating an autonomous child through continuous professional education. The high place of autonomy as a value in the educator's implicit pedagogy and the educator's competence are the fundamental prerequisites for the development of autonomy in a preschool child. The development of children's autonomy is in the hands of educators. By enabling the daily right to choose activities and providing a stimulating environment, educators create the basic prerequisites for the development

of children's autonomy and emancipation. An educator who values a child's autonomy strives for each child to develop the ability to think critically and to have the right to choose. Understanding a child's development and respecting a child's individuality results in a practice in which the educator encourages children to have the right to choose, make decisions, solve their own problems, and advocate for their own rights while respecting others. The challenges that educators face are excessive interventions in encouraging children's competences that require reflective practice. Creating conditions for living autonomously in a kindergarten environment encourages the importance of the learning process in the educational group, which creates an atmosphere that exudes equality and participation of all subjects. In this way, "the autonomy and emancipation of children in the learning process are encouraged" (NKRPOO, 2015: 16–17) and they are given the opportunity to be "co-creators of the educational process" (Slunjski, 2015, 5). From all of the above, it can be concluded that the competences and autonomy of the educator and the autonomy and emancipation of children are very closely related. If the relationships in the group are set on democratic, respectful, collegial foundations, then the children will also develop such patterns of behaviour.

Keywords: changed roles of child and early childhood and preschool teacher, children autonomy, early childhood and preschool teacher competencies

mr.sc. Natalija Šnidarić, pedagoginja
Škola za medicinske sestre Mlinarska, Zagreb

Izazovi u provedbi pedagoških istraživanja pedagoga praktičara

Sažetak

Istraživačka djelatnost dio je rada pedagoga praktičara, a utemeljena je na metodici rada te zakonskoj i programskoj regulativi. Ispitivanje različitih pedagoških pojavnosti nužno je za unapređivanje cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada. Problematika istraživanja proizlazi iz potreba i rezultata odgojno-obrazovnog rada. S jedne strane, za provedbu je važna pedagoška teorija kao oslonac dokloj, s druge strane, dobiveni rezultati omogućuju nove spoznaje. Pedagoško istraživanje usmjereno je na ispitivanje situacijske problematike, potreba učenika i nastavnika ili rezultata analiza pedagoškog rada. Jedna od prednosti provedbe pedagoških istraživanja je mogućnost neposredne primjene dobivenih rezultata u cilju podizanja kvalitete pedagoškog rada, kao i dobivanje različitih rješenja korisnih samoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, u skladu s potrebama iste. Izazovi u provedbi pedagoških istraživanja su instrumentarij te obrada podataka, kao i dostupnost rezultata drugima u praksi. U okviru svog djelovanja pedagog je kreator svoje prakse, time i instrumenata za rad, što podrazumijeva i provedbu ispitivanja pedagoških pojavnosti. Prednosti digitalizacije sustava suvremene prakse omogućuju bržu izradu instrumenata za istraživanje, ali i obradu dobivenih podataka. Posljednji, ali ključni segment istraživačke djelatnosti je inicijativa pedagoga i uvođenje inovacija predlaganjem mjera poboljšanja u cilju unapređivanja kvalitete odgojno-obrazovnog rada temeljem dobivenih rezultata. Promjene u kvaliteti odgojno-obrazovnog rada doprinose profesionalnom razvoju i unapređenju rada samog pedagoga praktičara.

Ključne riječi: pedagoško istraživanje, kvaliteta odgojno obrazovnog rada, profesionalni razvoj

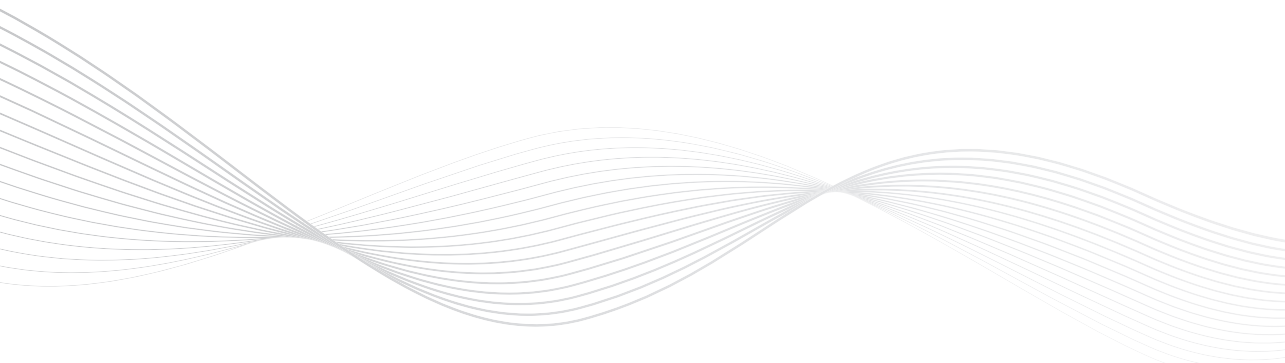
mr.sc. Natalija Šnidarić, Pedagogue
School for nurses, Mlinarska, Zagreb

Pedagogical research as a challenge in practice of school pedagogue

Abstract

Pedagogical researching is part of educational work of school pedagogue, based on professional program and work methodology. Analyzing various educational issues is necessary to improve entire educational practice in school, which implies that goals of pedagogical research are based on previous educational results. Bottom line is that, on the one hand scientific theory supports these researches and on the other hand, results enable new knowledge, which can be implemented in pedagogical theory. One of the advantages of pedagogical research is possibility to use the results immediately, due to change current practices. Also, various answers to problems contribute to changing school practice. Within the framework of school pedagogue practice, it is expected to create specific tool, which includes tools for research. All that makes challenge for pedagogue, including making results available to the other professionals. One of the advantages is digitizing the system that enables faster creation of research tools, as well as processing of the obtained data. Important part of research is the initiative of school pedagogue to be innovative during improvement of the quality of entire educational work, which is also contribution to the professional development of school pedagogue.

Keywords: pedagogical research, educational work quality, professional development

Milana Taloš Lopar, odgajateljica
Dječji vrtić "Budućnost", PO Sesvetski kraljevec

Refleksivna praksa i prostorno-materijalno okruženje unutar i izvan granica odgojno-obrazovne skupine

Sažetak

Refleksivna praksa je potreba naše odgojno-obrazovne ustanove te će ista kao izuzetno kompleksan proces biti uporište naših zajedničkih akcija u kojemu će svaki pojedinac imati mogućnost refleksije svog iskustva.

U novootvorenom vrtiću na čelu kojeg su stručnjaci koji teže suvremenom pristupu u odgoju i obrazovanju djece rane i predškolske dobi, imamo priliku aktivno i ravnopravno djelovati te koristiti sve resurse kako bi se takva praksa i razvijala. Također imamo priliku izaći izvan granica odgojno-obrazovnih skupina te iskoristiti sve prostorne potencijale vrtića oformljavajući nove centre aktivnosti kako bi osigurali djeci, a i roditeljima, nove i različite situacije za istraživanje i učenje te dodatno uključivanje u zajednicu ustanove.

Kako takve akcije zahtijevaju timsko djelovanje, bitno nam je međusobno se povezati na razini sličnih ili jednakih promišljanja i stavova, prvenstveno o djetetu kao aktivnom sudioniku odgojno-obrazovnog procesa. Povezivanje u tim i takva zajednička djelovanja omogućavaju nam i dodatne prilike za refleksiju procesa koji se odvijaju izvan odgojnih skupina, ali i jačanje nas pojedinaca kao refleksivnih praktičara.

Ključne riječi: refleksivna praksa, refleksivni praktičari, timsko djelovanje

Milana Taloš Lopar, Educator
Kindergarten "Budućnost", PO Sesvetski kraljevec

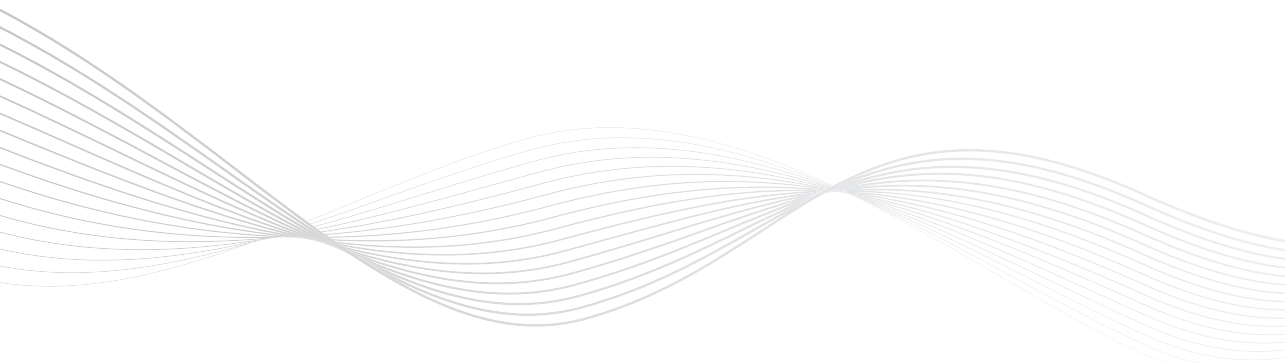
Reflective practice and learning environment within and beyond the boundaries of the educational group

Abstract

Reflective practice is a necessity of an educational institution and, as an extremely complex process, needs to be the basis of our joint actions in which each individual will have the opportunity to reflect on their experience. In a newly opened kindergarten, led by experts who strive for a modern approach to upbringing and education of preschool children, there is an opportunity for active and equal action and use of resources to develop such practice.

There is also the opportunity to go beyond the boundaries of educational groups and use the entire spatial potential of a kindergarten by creating new activity centers to provide children, and parents, with new and different opportunities for research and learning, and additional inclusion within the institution's community. Since such actions require teamwork, it is important to connect with each other at a level of similar or equal reflections and attitudes, primarily about a child as an active participant in the educational process. Connecting as a team and joint actions provide us with additional opportunities to reflect on processes that take place outside educational groups, and also strengthen us as individual reflective practitioners.

Keywords: reflective practice, reflective practitioners, teamwork

Krešo Tomljenović, ravnatelj
Dječji vrtić "Izvor", Zagreb

Dinka Žuvela, pedagoginja
Dječji vrtić "Izvor", Zagreb

Sustavan pristup transformaciji odgojno-obrazovne prakse u Dječjem vrtiću "Izvor", Zagreb

Sažetak

Uspostavljanje refleksivne prakse predstavlja složen i dugotrajan proces koji nikad ne završava. Stvaranje samokritične i samorefleksivne zajednice praktičara osposobljenih za samoprocjenu zahtijeva kontinuirani rad i sustavno istraživanje odgojno-obrazovne prakse od strane svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

U ovom izlaganju bi pokazali kako je dječji vrtić "Izvor" tijekom tri desetljeća razvoja kontinuiranim akcijskim istraživanjima i poticanjem autonomije odgojitelja razvijao prepoznatljiv kurikulum (tzv. Model "Izvor"). Dugogodišnjom suradnjom s vrsnim stručnjacima na području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja mijenjala se tradicionalna praksa vrtića i stvaralo razvojno poticajno okruženje vrtića, poticala su se refleksivna umijeća odgojitelja, timski rad i suradnički odnosi. Novi načini dokumentiranja i bilježenja odgojno-obrazovnog procesa, velika fluktuacija stručnog kadra, neujednačena razina razumijevanja prakse, različite razine razvoja refleksivnih umijeća stručnih djelatnika, zajedničko osvjetavanje "nevidljivog kurikuluma vrtića" samo su neki od izazova s kojima smo se tijekom godina susretali.

Profesionalni razvoj odgojitelja je proces stalne evolucije, kontinuirani proces koji se događa u kontekstu za zajedničko učenje, istraživanje, mijenjanje, vrednovanje i samovrednovanje prakse. Unapređenje odgojno-obrazovnog rada

ponekad ide vrlo sporo, ali nam je važno da kontinuirano njegujemo i razvijamo ozračje povjerenja, prihvatanja, poštovanja i međusobnog uvažavanja na svim razinama.

Ključne riječi: profesionalni razvoj, refleksivna praksa, samoprocjena, uvažavanje, zajedničko učenje

Krešo Tomljenović, Principal
Kindergarten "Izvor", Zagreb

Dinka Žuvela, pedagogue
Kindergarten "Izvor", Zagreb

Systematic Approach to Transforming Educational Practice in Kindergarten "Izvor", Zagreb

Abstract

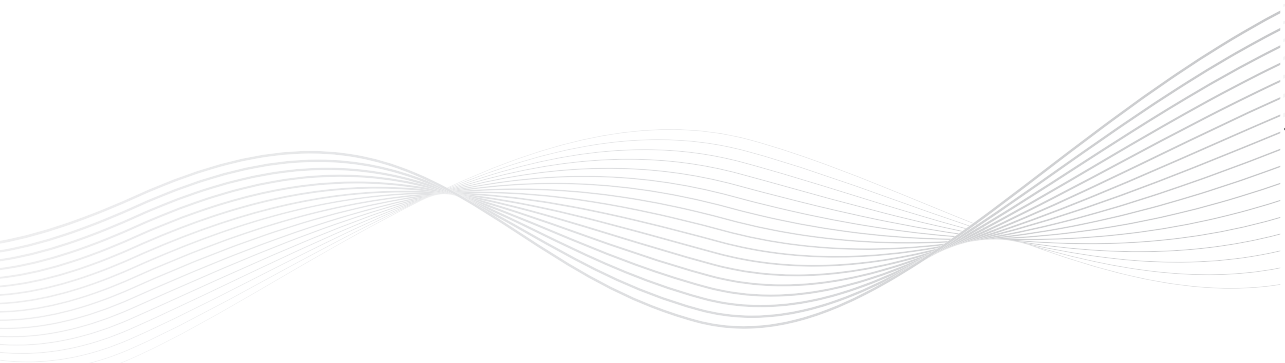
Establishing reflective practice is a complex and long-term process that never truly ends. Creating a self-critical and self-reflective community of practitioners equipped for self-assessment requires continuous work and systematic research of educational practice that is conducted by all participants in the educational process.

With this presentation we will show how the kindergarten "Izvor" has developed a distinctive curriculum (the "Izvor" Model), conducting continuous action researches and promoting the autonomy of educators, during three decades of development. Through long-term collaboration with leading experts in early childhood education traditional practices of the kindergarten are transformed, environment that is created supports child development, while reflective skills among educators, teamwork, and collaborative relationships are encouraged. New ways of documenting the educational process, the high turnover of teachers, uneven levels of understanding of practice, varying levels of development in reflective skills among professionals and a rising collective awareness of the "invisible cu-

riculum of the kindergarten” were just some of the challenges we have encountered over the years.

The professional development of educators is a process of continuous evolution, an ongoing journey that occurs in the context of shared learning, research, change, evaluation and self-evaluation of practice. Improving educational work sometimes progresses very slowly, but it is important for us to continuously nurture and develop an atmosphere of trust, acceptance, respect and mutual regard at all levels.

Keywords: professional development, reflective practice, self-assessment, respect, shared learning

Edita Tošić, odgajateljica
Udruga odgajatelja predškolske djece Maraške, Zadar

Razvoj kulture učenja iz perspektive vođenja profesionalne udruge odgajatelja

Sažetak

Ciljevi ovog akcijskog istraživanja su profesionalni, međusobni odnosi u strukovnoj organizaciji temeljeni na dobrovoljnosti učlanjenih odgajatelja u Udrugu odgajatelja Maraške. Snažna motivacija koja dovodi do promjena u Udruzi jest potreba pojedinaca ili skupine odgajatelja da usavrše svoje vještine i učvrste svoje profesionalne kompetencije. U udruzi nema hijerarhije, već se vođenje Udruge svodi na razmjenu mišljenja kompetentnih stručnjaka, razmjenu iskustava iz prakse, podjelu stečenih znanja i refleksiju koja donosi promjene. Prirodu promjena moguće je istraživati i promatrati kao proces u kojem se razvijaju različita gledišta na odgojno obrazovni proces, kao različitu razinu potrebnih spoznaja o samom procesu odgoja i obrazovanja u dječjem vrtiću. Promjene nastaju kroz kulturu dijaloga u kojem sudionici u raspravama iznose svoja mišljenja u određenom razdoblju razvoja Udruge, te se u skladu s tim mijenja tijekom odabira stručnih usavršavanja koje organizira Udruga. Tada i sam voditelj treba vođenje u kojem će određenim predavačima naglasiti o čemu sudionici stručnog usavršavanja žele raspravljati. Uloga voditelja tada je da zastupa Udrugu i iskaže potrebu za određenom temom stručnog usavršavanja. U razvoju kulture učenja u Udruzi, voditelj Udruge i sam je sudionik u učenju prema načelu jednakosti te sudjeluje na svim stručnim usavršavanjima koja Udruga organizira i preuzima odgovornost za organizaciju stručnog usavršavanja koje bi trebalo donijeti pomake u praksi pojedinca. Treba naglasiti da pojedinac koji pristupa stručnom usavršavanju može imati različite motive da na određeni seminar, skup, radionicu dođe, te za to nije odgovoran voditelj Udruge. Ti motivi mogu biti prikupljanje bodova za stručno usavršavanje, za napredovanje u zvanje mentora, ali uglavnom se radi o odgajateljima koji su motivirani unapređivanjem svoje prakse. Omjer odgovornosti i

dobrovoljnosti svih članova Udruge, uključujući i voditelja jest najbolji pokazatelj opstanka Udruge.

Ključne riječi: kultura dijaloga, učenje, razvoj pojedinca, promjene, dobrovoljnost, motivacija

Edita Tošić, educator

Association of educators of preschool children Maraške, Zadar

Development of a Learning Culture from the Perspective of Leading a Professional Educators' Association

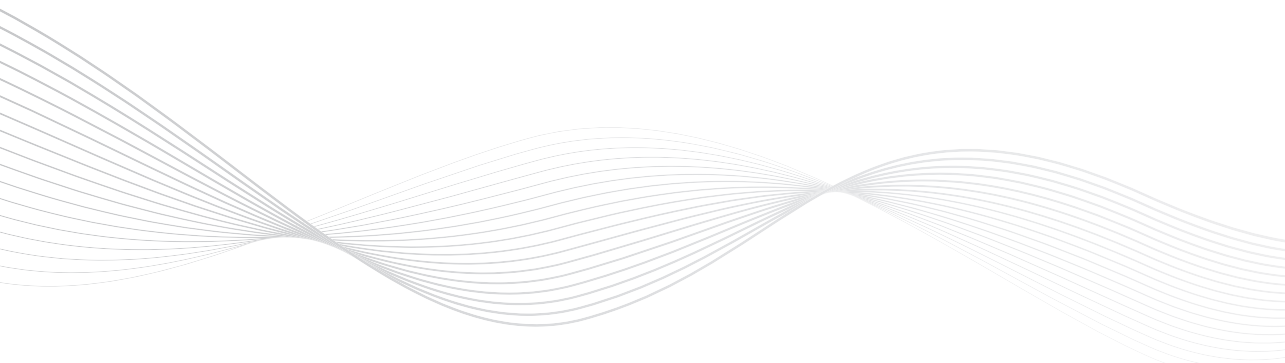
Abstract

The objectives of this action research are to explore professional and interpersonal relationships within a professional organization, which is based on the voluntary participation of educators, members of the Maraške Educators' Association. A significant motivation that leads to changes within the Association arises from the need of individuals or groups of educators to enhance their skills and strengthen their professional competencies. The Association operates without a formal hierarchical structure; rather, the Association management is founded on the exchange of ideas and practical experiences among competent professionals on the dissemination of acquired knowledge and on the engagement in reflective practice, all of which foster change.

The nature of these changes can be observed and analyzed as a process in which different perspectives on the educational process develop, along with varying levels of understanding of educational practice in kindergartens. Changes occur during various phases of the Association's development and through a culture of dialogue, where participants express their views and influence the selection of topics for professional development events organized by the Association. Consequently, the leader plays a crucial role in representing the Association, conveying members suggestions for specific lecturers, and ensuring that professional development sessions address relevant issues.

The leader's role, as an equal member, also involves active participation in all professional development activities, adhering to the principle of equality, while taking responsibility for organizing sessions aimed at fostering improvements in individual practice. It is important to note that participants in professional development may have different motivations for attending seminars, expert meetings, or workshops, which is beyond the leader's responsibility. These motivations can range from accumulating credits for professional development or meeting requirements for promotion to mentor status, to a genuine interest in advancing personal practice. The balance between responsibility and voluntary contributions among all members of the Association, including the leader, serves as the most reliable indicator of the Association's sustainability.

Keywords: culture of dialogue, learning, individual development, change, volunteerism, motivation

Katarina Turković Gulin

predsjednica Udruge Sidro – odgojitelji u zaštiti prava djeteta u dječjem vrtiću

Poznavanje Konvencije o ljudskim pravima kao uvjet emancipacije odgojitelja

Sažetak

Razumijevanje i primjena temeljnih principa ljudskih prava ključni su za profesionalni razvoj i emancipaciju odgojitelja u predškolskim ustanovama. Ističe se značaj Konvencije o ljudskim pravima kao alata za jačanje kompetencija odgojitelja, osnaživanje profesionalne autonomije i promicanje kritičkog pristupa u odgoju i obrazovanju djece. Naglasak je na ohrabrivanju odgojitelja za proaktivno djelovanje u zaštiti i promicanju prava djece, što je moguće samo kroz duboko razumijevanje i primjenu principa Konvencije.

Analizira se utjecaj obrazovnih politika u Hrvatskoj, osobito kroz formalno obrazovanje na studijima Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, propitujući u kojoj mjeri ovi programi pripremaju buduće odgojitelje za emancipacijsko djelovanje i u kojoj mjeri nedostatak sustavnog građanskog odgoja otežava njihovu sposobnost prepoznavanja i primjene emancipacijskih praksi u radu. U kontekstu otežanih i često nezakonitih uvjeta rada, poznavanje prava i obveza odgojitelja postaje ključan preduvjet za očuvanje profesionalnog integriteta.

Odgojitelji koji razumiju ljudska prava spremniji su suprotstaviti se nepravilnostima i osigurati kvalitetno obrazovno okruženje. Svijest o važnosti ljudskih prava omogućava im emancipirano djelovanje, unatoč profesionalnim izazovima, osnažuje ih za preuzimanje uloge zagovornika dječjih prava i nositelja promjena u sustavu. Ključno je pitanje mogu li odgojitelji koji nisu osvijestili značaj poznavanja ljudskih prava djelovati emancipirano. Bez razumijevanja i integracije temeljnih principa ljudskih prava u profesionalnu praksu, teško je ostvariti viziju obrazovanja temeljenu na kritičkom promišljanju, osnaživanju marginaliziranih glasova i promicanju društvene pravde.

Udruga SIDRO edukacijama, savjetovanjima, pravnom, pedagoškom i psihološkom podrškom, javnim kampanjama, podiže svijest o ljudskim pravima među odgojiteljima, potiče na aktivno sudjelovanje u stvaranju pravednijeg i inkluzivnijeg obrazovnog okruženja i značajno doprinosi emancipaciji odgojitelja, omogućavajući da prepoznaju i reagiraju na nepravilnosti u sustavu te primjenjuju principe Konvencije u svom radu.

Osigurati razumijevanje i znanja o praktičnoj primjeni odrednica Konvencije na razini formalnog obrazovanja, imalo bi za učinak snažniju emancipaciju odgojitelja. Nužno je stvarati prilike za izmjene obrazovnih politika, s razine akademske i profesionalne zajednice, ne isključujući širu javnost.

Katarina Turković Gulin

President of the Association ANCHOR – preschool teachers in the protection of children rights in preschool

Knowledge of The European Convention on Human Rights as a condition for the emancipation of preschool teachers

Abstract

Understanding and applying the fundamental principles of human rights are key to the professional development and emancipation of preschool teachers. The importance of The European Convention on Human Rights as a tool for strengthening the competencies of preschool teachers, establishing professional autonomy and promoting a critical approach in the upbringing and education of children is emphasized. The emphasis is also on encouraging preschool teachers to take proactive action in the protection and promotion of children's rights, which is possible only through a deep understanding and application of the principles of The Convention.

The impact of educational policies in Croatia, especially through the formal education in Early Childhood and Preschool Education, is analysed, while questioning the extent to which these programs prepare future preschool teachers for emancipatory action and the extent to which the lack of systematic civic educa-

tion hinders their ability to recognize and apply emancipatory practices in their work. In the context of difficult and often illegal working conditions, knowledge of the rights and obligations of teachers becomes a key prerequisite for maintaining professional integrity.

Preschool teachers who understand human rights are more willing to confront irregularities and provide a quality educational environment. The awareness of the importance of human rights enables them to act emancipated, despite professional challenges and empowers them to take on the role of children's rights advocates and agents of change in the system. The key question is whether teachers who have not become aware of the importance of human rights awareness can act emancipated. Without understanding and integrating the fundamental principles of human rights into professional practice, it is difficult to achieve a vision of education based on critical thinking, the empowerment of marginalized voices and the promotion of social justice.

Association ANCHOR, through education, counselling, legal, pedagogical and psychological support, and public campaigns raises awareness of human rights among preschool teachers, encourages active participation in creating a more just and inclusive educational environment and significantly contributes to the emancipation of teachers, enabling them to recognize and respond to irregularities in the system and apply the principles of The Convention in their work.

Ensuring understanding and knowledge of the practical application of The Convention's provisions at the level of formal education would have the effect of stronger emancipation of preschool teachers. It is necessary to create opportunities for change in educational policies, from the level of academic and professional community, without excluding the wider public.

Bilješke / Notes